

Slovensko
društvo
za preučevanje
18. stoletja

BILTEN

3, 2011

Bilten, št. 3, 2011

Izdajatelj:
Slovensko društvo za preučevanje 18. stoletja

Naslov:
ZRC SAZU, Novi trg 2, 1000 Ljubljana

Urednik:
dr. Miha Preinfalk, Ljubljana

Redakcija te številke je bila zaključena:
5. decembra 2011

Naklada:
100 izvodov

ISSN 1855-8445

Uvodna beseda

Po zelo dinamičnem in aktivnem letu 2010, v katerem je Slovensko društvo za preučevanje 18. stoletja pripravilo odmeven simpozij z naslovom »Neznano in pozabljeno iz 18. stoletja na Slovenskem«, je bilo leto 2011 bolj mirno. Večjih dogodkov ni bilo, so se pa zvrstila štiri predavanja, v katerih smo lahko izvedeli marsikaj novega s področja družbene, pravne, gospodarske in kulturne zgodovine na Slovenskem v 18. stoletju. Poleg tega nam je uspelo izdati tudi prvi društveni zbornik o neznanih dogodkih in pojavih v 18. stoletju, za katerega je prispevke pripravilo 23 avtorjev. Zbornik je ob velikodušni podpori Zgodovinskega inštituta Milka Kosa ZRC SAZU zaenkrat izšel le v elektronski obliki, če pa bodo v letu 2012 ugodne okoliščine (zlasti finančne), bo zbornik v nekoliko razširjenem obsegu ugledal luč sveta še v tiskani obliki. Trenutno je dosegljiv na spletnem naslovu: <http://sd18.zrc-sazu.si/Publikacije/>

V Gradcu je julija potekal svetovni kongres društev za preučevanje 18. stoletja, katerega glavni temi sta bili *Čas v obdobju razsvetljenstva* ter *Srednja in Vzhodna Evropa v času razsvetljenstva*. Kongresa se je udeležilo tudi nekaj slovenskih raziskovalcev oz. referentov. Bilten prinaša poročilo o tem dogodku s strani aktivnih udeležencev pa tudi s strani delegata slovenskega društva, ki je prisostvoval na sestanku izvršilnega odbora ISECESA. Naslednji kongres bo leta 2015 v Rotterdamu, glavna tema takrat pa bo *Odpiranje trgov: promet in trgovina v času razsvetljenstva*.

Ob koncu Biltena sledita še dve obsežni bibliografiji o 18. stoletju na Slovenskem – glasbeno je pripravila Metoda Kokole, umetnostnozgodovinsko pa Gašper Cerkovnik in Metoda Kemperl.

Društvo je torej precej aktivno, kljub temu pa mu letos (iz formalnih razlogov) ni uspelo pridobiti statusa društva v javnem interesu. Vendar nam to ni in ne bo odvzelo poguma, ampak prej nasprotno. Še bolj zagnano in odločno se bomo podali naprej po poti, ki smo si jo načrtali ob ustanovitvi društva leta 2007.

Miha Preinfalk
urednik Biltena

VSEBINA

Povzetki predavanj 2011

doc. dr. Dragica Čeč: Pomen osebne dobrodelnosti v delovanju javnih socialnih ustanov in javnih fondov za revne v 2. polovici 18. stoletja.

doc. dr. Katja Škrubej: »Popolni« zakoni, odslej obdržani »v stalnem spominu«: prelomi in kontinuitete s kontinentalno pravno tradicijo v 18. stoletju. (Ob 200-letnici Občega državljskega zakonika).

dr. Aleksander Žižek: Življenje cehov v 18. stoletju – pogled od znotraj.

dr. Edo Škulj: [...] največji slovenski orglar vseh časov [...]

Poročila

dr. Maja Lozar Štamcar in dr. Anja Dular: 13. svetovni kongres preučevalcev 18. stoletja v Gradcu.

dr. Dejan Zadavec: Osebni pogled na 13. mednarodni kongres za raziskave 18. stoletja

Bibliografija o 18. stoletju na Slovenskem (2000–2011)

GLASBA (zbrala dr. Metoda Kokole)

UMETNOSTNA ZGODOVINA – 1. del – domača periodika (zbrala Gašper Cerkovnik in dr. Metoda Kemperl)

POVZETKI PREDAVANJ 2011

11. predavanje – 23. 3. 2011

Dragica Čeč, *Koper*

Pomen osebne dobrodelnosti v delovanju javnih socialnih ustanov in javnih fondov za revne v 2. polovici 18. stoletja

Osrednji del prispevka predstavlja rekonstrukcija pomena osebne dobrodelnosti v sistemu reševanja vprašanj revnih in revščine v 18. stoletju. Za umestitev pomena osebne dobrodelnosti pa je v uvodu nujno predstaviti tudi temeljne značilnosti sistema oskrbe revnih v 18. stoletju, saj le tako dobimo odgovor na vprašanje, v okvir katerega področja reševanja socialnih vprašanj sodi osebna dobrodelnost. Raziskave dobrodelnosti se namreč šele v zadnjih letih zares začenjajo ukvarjati tudi z značilnostmi javnega sistema oskrbe revnih, ki je na eni strani povezan z nenačrtno in krizno zakonodajo, na drugi strani pa z načrtno in sistemsko ureditvijo področja revnih. Predstavitev sprememb socialnih ustanov v 18. stoletju je treba začeti s kriznimi ukrepi na začetku stoletja, ki sodijo še v okvir zgodnje novoveškega reševanja epidemij in njihovih posledic. A že takrat pod vplivom del zgodnjih merkantilistov in kameralistov počasi prehajajo v sistem načrtnega nadzora in izvajanja socialne oskrbe, ki je z razvojem birokratskega aparata vedno bolj podrejena njegovemu nadzoru. Dodatno spremembo v 18. stoletju predstavlja izredna skrb za ekonomiko dobrodelnosti, ki botruje tudi določanju prioriteten polj znotraj polja socialne oskrbe. Kljub novim poudarkom pa v grobem na polju delitve socialne politike še vedno velja delitev V. Hunecka, ki je že v osemdesetih letih 20. stoletja vpeljal

delitev politike in zakonodaje do revežev na tri obdobja. Zadnje, tretje, ki ga opredeli kot čas delujoče revščine, zagotovo predstavlja rojstvo birokratske države v 18. stoletju. Moderne raziskave se vedno bolj posvečajo tudi ekonomiki socialne oskrbe, kar je šele omogočalo trajnejšo ureditev področja oskrbe revnih. Glavna razlika med modernim socialnim sistemom in sistemom oskrbe revnih v času pred vzpostavitvijo tega je bila, da niso obstajali posebni davki, katerih prihodki bi se stekali v ubožno blagajno. Čeprav nekateri avtorji trdijo, da gre v primeru davkov za prisiljeno dobrotelost, bi lahko o prisilnosti dvomili, ker so družbena pravila narekovala, da se od določenega blaga in storitev, ki je predstavljal določen luksus, plačuje določene prispevke.

Zgodnjenovoveška socialna oskrba je bila v veliki meri prepuščena voluntarizmu. Država je v 18. stoletju precej na deklarativni ravni z davkom na luksuzno blago (čokolado, kavo, ipd.), denarnimi kaznimi in nekaterimi drugimi prispevki (procentom vrednosti od vseh na licitacijah prodanih nepremičnin, davkom na obresti) že vstopala v polje oskrbe tistih ustanov, ki so bile v njenem političnem interesu. Splošna predstavitev socialnih ustanov se je osredotočila na posebno prelomnico, ki jo je predstavljal ustanovitev župnijskih ubožnih inštitutov v celoti monarhiji v osemdesetih letih 18. stoletja in njihova nadaljnja usoda v 19. stoletju. Prispevek je predstavil tako pogoje, ki so omogočali, kot načine, s katerimi je bila uvedena največja reforma socialnih ustanov v 18. stoletju – vpeljava ubožnih inštitutov.

Četudi ideja in omenjeni sistem ubožne oskrbe enega vidnejših čeških razsvetljencev Johanna de Longuevala grofa Buquoya (1741–1803) ni popolnoma spreminjal sistema ubožne oskrbe, je model vendarle predstavljal prvo javno, birokratizirano in centralizirano oskrbo revnih. Župnijski ubožni inštituti niso bili institucija, ampak zgolj sistem reguliranega, centraliziranega in birokratiziranega zbiranja in razdeljevanja ubožnih prispevkov. Za razliko od prejšnjega načina nadzorovane oskrbe revnih je pri tem

sistemu prvič nastal tudi poskus, da bi se s strani države nadzorovano oskrbo revnih razširilo tudi na podeželje. Ko je omenjeni reformator zasedel mesto vodje dvorne komisije za ubožne zadeve, je za preizkus modela izbral Spodnjo Avstrijo in Dunaj, kmalu pa je cesar s posebnim dekretom 2. junija 1783 zahteval uveljavitev nekoliko dodelanega modela ubožne oskrbe v celotni monarhiji. Cesarjevo kurendo je notrajeavstrijski gubernij razposlal že septembra 1783. Čeprav je ta zahtevo po ustanovitvi ubožnega inštituta na Kranjskem izdal že septembra 1783, je verjetno začel delovati šele 17. septembra 1786. Omenjeni razvoj je ob koncu 19. stoletja privedel do rojstva socialne države.

Tako kot v večini evropskih držav tudi v habsburški monarhiji v 18. stoletju še ni obstajala neka posebna državna zakonodaja, ki bi se ukvarjala s sistemsko oskrbo revnih. Dobrodelnost je bila pogosto prepuščena lokalnim okoliščinam in načinom zagotavljanja oskrbe revnih, čeprav je po vsej Evropi najti določene elemente, ki so v različnih političnih okoljih podobni. Njeno neločljivo povezanost s politično, pravno in ekonomsko teorijo v okviru koncepta dobre policije pa poleg te predstavlja tisto prelomnico, ki je lahko v 19. stoletju privedla do rojstva socialne države. Osebna dobrodelnost je predstavljala pomembni, pogosto glavni dohodek socialnih ustanov. V začetku 18. stoletja so na primer levji delež dohodkov predstavljale donacije, ki so bile zbrane v posebnih skrinjicah na javnih mestih in v cerkvah. Od srede 18. stoletja je revnim namenjen tudi t. i. mesni krajcar, ki se je v postu pobiral od vsakega funta prodanega mesa. Pomembnost donacij za vzdrževanje socialnih ustanov se je kar naprej ponavljala. Logiki osebne dobrodelnosti je omenjen osrednji del prispevka. Socialna oskrba in pomembnost reševanja socialnih vprašanj je nekaj samoumevnega, utemeljena z različnimi družbeno pogojenimi vzroki. Zaključni račun ubožnega inštituta v Ljubljani iz leta 1794 kaže, kako velik delež dohodkov je predstavljala miloščina. V stolni župniji sv. Nikolaja so prostovoljni prispevki predstavljali 49 odstotkov vseh dohodkov, po višini pri-

livov so sledile obresti oporočnih volil, v drugi mestni župniji pri Sv. Jakobu so s prostovoljnimi prispevki zbrali 109 goldinarjev ali 43,3 odstotkov dohodkov, ostale mestne župnije pa so tako ali tako zalagali s sredstvi, ki so jih zbrali v glavni in najbogatejši ljubljanski župniji sv. Nikolaja.

Reševanje socialnih vprašanj in z njo povezana osebna dobrodelnost je predstavljala ohranjanje in utrjevanje družbenega reda, pozicije moči in družbenega položaja posameznikov in ekonomskih razmerij ter je izhajala iz same organizacije gospodarskih dejavnosti (sezonsko naravnano delo, slabo plačano delo). Samo zagotavljanje določene socialne oskrbe pa je omogočalo ohranjanje miru in varnost pred upori, zelo pomembno je bilo tudi v času lakot in nalezljivih boleznih. S političnimi prednostmi darovanja je bila povezana tudi javna morala, ki je temeljila na religioznih temeljih krščanske religije, a tudi na aristotelskem političnem konceptu dobrega vladanja in v katerih je imela osebna dobrodelnost in solidarnost eno od osrednjih mest.

Na eni strani je prispevek predstavil motive osebne in kolektivne dobrodelnosti, ki je bila vpeta v posebno kulturo darovanja zaznamovano s ceremoniali. Logika darovanja je bila neločljivo povezana s kolektivnim in individualnim čustvovanjem. In na logiko darovanja je poleg religije izjemno vplivalo tudi vraževerje. Na vse te elemente se je vezala tudi posebna propaganda, ki je vedno predstavljala pomemben del zagotavljanja sredstev za reševanje socialnih vprašanj oziroma za ubožne namene. Vsaj v kranjski stvarnosti to pomeni, da je v promocijo osebne dobrodelnosti in v pobiranje prispevkov, kljub počasni sekularizaciji darovanja s pomočjo prostovoljcev iz vrst meščanstva, vedno znova vpletena duhovščina. Večjo spremembo načinov osebne dobrodelnosti pa zagotovo pomenijo donacije zbrane na javnih prireditvah, ki postanejo del vsakdana v osemdesetih letih 18. stoletja. Te je treba ločiti od prejšnjega davka za ubožne namene, ki so ga plačevale gostujoče gledališke skupine in organizatorji družabnih prireditev. Zagotovo

pa je ta davek predstavljal spodbudo, da se je najprej takšne prispevke začelo zbirati tudi na takšnih prireditvah. Na Slovenskem se je tovrstne prispevke najprej zbiralo na gledaliških predstavah. Zdi se, da je vsaj na tem področju pomembno vlogo odigrala država, ki v časopisju kot mediju ustvarjanja javnega mnenja posebej spodbujala osebno dobrotelost, ki je ni več povezovala zgolj z krščansko moralno. Četudi je bila ideja in organizacija ubožnih inštitutov podobna delovanju religiozних ustanov t. i. laičnih bratovščin, je bilo delovanje tovrstnih ustanov popolnoma v duhu jožefinizma in povezovanja verske in javno-upravne sfere, v katerih so bile cerkvi dodeljene naloge na področju javne varnosti in vzgoje. Reveži so bili klasificirani in nadzorovani, tako kot je bila nadzorovana in beležena osebna dobrotelost. Prispevek izpostavi, kako pomembna je bila propaganda, ki je spremljala ustanovitev tovrstnega sistema nadzorovanega zbiranja in razdeljevanja pomoči in kako se je povezovala z že obstoječo logiko darovanja. Reforma je bila pomembna za obe v sitem vpleteni stranki: oblasti so se na tak način trudile zagotoviti čim več denarja, ki bi ga periodični donirali posamezniki, na drugi strani pa je tistim, ki so uživali tovrstno obliko podpore zagotavljala lažje preživetje.

12. predavanje – 10. 5. 2011

Katja Škrubej, *Ljubljana*

»Popolni« zakoni, odslej obdržani »v stalnem spominu«: prelomi in kontinuitete s kontinentalno pravno tradicijo v 18. stoletju.

(Ob 200-letnici Občega državljskega zakonika)

V razglasilnem patentu k Občemu državljskemu zakoniku (ODZ), objavljenemu 1. junija 1811, Franc I. uvodoma pravi: »Ker naj se *državljski zakoni*, da v popolnem pomirijo državljane v zagotovljenem uživanju zasebnih pravic, določijo ne le po občnih načelih pravičnosti, marveč tudi po posebnih razmerah prebivalcev, nznanijo v umljivem jim jeziku in *obdrže v stalnem spominu* (*im steten Andenken*) po *redni zbirki*, smo skrbeli od nastopa svoje vlade neprestano, da se *dovrši sestava popolnega* (*vollständigen*) *domačega državljskega zakonika*, ki so jo sklenili in započeli že naši predniki.«

Iz tega lahko razberemo vsaj dve pomembni pričakovanji, lahko bi celo rekli – vladarjevi obljudi, ki jima ne gre pripisovati le plehkkih in všečnih »propagandnih« namenov, pač pa vso resnost in vero, njegovo in širše javnosti, zlasti tudi strokovne, in sicer, da bodo državljanski zakoni, tj. določbe, ki jih vsebuje ta zakonik, obdržani v *stalnem spominu*, in da bo ta zakonik *popoln*, tj. da bo izčrpno zajel vse civilno pravo.

Tudi pravna stroka, tj. pravniki kontinentalne pravne tradicije, sami vzdržujejo pričakovanje o »popolnosti«, ki naj bi bila odlika zakona, čeprav jo ponavadi razumejo malo bolj kompleksno in govorijo raje o »izčrpnosti« zakona, v smislu izčrpne ureditve

področja, ki naj bi ga zakon urejal, in pa o »določenosti« prava z zakonom, s čimer se vzdržuje pričakovanje, da dober zakon *lahko* in celo mora vsebovati kratke »natančne« izraze za želene in pričakovano jasne pravne kategorije oz. pojme.

Takó to preprostejše kot tudi kompleksnejše pričakovanje o »popolnosti« zakona pa se tesno navezujeta na tisto drugo oz. prvo obljubo iz uvoda v našo staro civilno kodifikacijo, ki za današnja ušesa zveni morda bolj nenavadno – tj. da bodo zakoni oz. določbe zakonika obdržani v *stalnem spominu*.

Obema obljubama je torej predpostavka, da postanejo pomeni besed z zapisom enoznačno določeni, lahko bi rekli »zakodirani« (marsikdo uporablja prav v tem pomenu tudi besedo »kodificirani«) in da se pomen torej ne vzpostavlja ob vsakokratnem branju znova, v razmerju z vsakim človekom-bralcem, od katerega, še posebej, če v stroki ni poučen, pa je iluzorno pričakovati dekodiranje pomena na enak način.

Tega pa ne moremo reči vsaj za enega od ambicioznih vladarjev-normodajalcev iztekajočega se dolgega 18. stoletja, ki je v svoji odločenosti verjetno najbolje utelešal takratno vero v »popolnost« vladarjevega zakonika, tj. za Napoleona, ki je avstrijskega vladarja z objavo svojega Code Civil prehitel za sedem let. Code Civil, ki je bil tudi prvi civilni zakonik, ki je kdaj veljal na večini takratnega našega ozemlja, je Napoleon namreč celo prepovedal komentirati. Njegove določbe naj bi bile tako jasne in vsebina tako popolna, da naj komentarja Code Civil ne bi potreboval. Takšno ekstremno in slepo zaupanje v moč pisane besede in posledično kodifikacije, da pravo nekega področja lahko uredi izčrpno in določno, tj. »popolno«, je v pravni teoriji dobilo naziv »kodifikacijska ideologija«.

Avstrijski cesar Franc I. Napoleonu ni tako radikalno sledil, in zato je lahko že leta 1811, torej v istem letu, kot je bil ODZ objavljen, izšel njegov dober komentar, izpod peresa nikogar dru-

gega, kot njegovega zadnjega urednika – in za nekatere tudi glavnega avtorja – ODZ, Franza von Zeillera.

Močan vtis o vsestranskosti zapisa pa je kljub temu prepričal že njegovega strica, Jožefa II., da je prav iz prepričanja v »popolnost« in »jasnost« pisnih besedil in njihove neodvisne avtoritete uvedel neko drugo reformo, ki je bila tudi Slovincem, zlasti pa vsem strankam v postopku v izrazito škodo – tj. odpravo ustne obravnave v postopku v civilnih zadevah in uvedbo sistema povsem pisnega postopka. Sodnik tako ni imel več priložnosti videti strank in pri njih neposredno preveriti dejanskega stanja, s tem pa je bil oropan za mnogo ključnih informacij, ki jih vsak neverbalno sporoča že zgolj s svojo fizično navzočnostjo. Kljub vsem kritikam so ustno obravnavo in z njo tesno povezano načelo neposrednosti ponovno uvedli spet šele proti koncu 19. stoletja.

Je pa tudi Franc I., tako kot Napoleon, v nečem izredno pomembnem in ponavadi v standardnih narecih o razvoju prava prezrtem, prevladujoči pravni doktrini vseeno sledil: tudi avstrijski civilni zakonik – podobno kot kazenska dva pred njim – je sodnikom izrecno odvzel avtoriteto ustvarjati pravo, ali bolje rečeno, sodnikom od tedaj naprej na kontinentu ni več formalno priznana tisto, kar so v preteklosti vedno – lahko bi rekli, po notranji logiki stvari bili – tj. ustvarjalci prava. Od tedaj naprej in zadnjih 200 let smejo sodniki na kontinentu pravo – za katerega velja, da je v celoti kodificirano v zakonih – samo »uporabljati«, tako da so sami le »*la bouche de la loi*« (usta zakona).

Tanko mejo med »uporabljanjem« prava, v katero kontinentalna pravna teorija ves čas vključuje samoumevno nujnost interpretacije, in »ustvarjanjem« prava pa se je tudi redko resno raziskovalo in še se vedno vztraja, da se aktivnost kontinentalnih sodnikov že od nekdaj bistveno razlikuje od anglosaških v tem, da kontinentalni sodniki pri sojenju pravila le »interpretirajo, anglosaški pa pri »reševanju sporov« pravna pravila tudi sami »ustvarjajo«.

Formalno odvzeta pristojnost in avtoriteta soustvarjanja prava kontinentalnemu sodniku pa je hkrati pomenila tudi zmanjšanje njegove odgovornosti – ali pa vsaj spremembo njene narave – in avtomatično preložitve odgovornosti za »popolnost« ureditve na gola pravna besedila. To pa je prav zaradi strahu pred morebitno »nepopolnostjo ureditve posameznih področij« vodilo in še naprej vodi v stanje preobilja vedno novih zakonskih in ostalih pravnih besedil, tj. v stanje prenормiranosti, z znano posledico.

ODZ pa ni vzel formalne veljave prava le sodnim odločitvam, prav tako je na podlagi jasnih zahtev doktrine, ki je glasno zavračala t. i. rimskopravno kazuistiko, formalno moč prava odrekel tudi recipiranemu rimskemu pravu (*ius commune*; obče pravo), in to kljub temu – in na prvi pogled spet paradoksalno, da so bili v temelje tudi ODZja neposredno in nujno vgrajeni zlasti rimskopravni instituti.

V pravu ima že od začetka osrednjo sporazumevalno, pa tudi simbolno funkcijo, jezik, vendar pa primat ne gre zapisanemu, temveč živemu, govornemu jeziku. Kljub globokim spremembam v smeri od ustne k pisni (pravni) kulturi, se pravo, zlasti pa sodni postopek ustni komunikaciji – konkretno, ustni obravnavi – še danes nikakor ne more odpovedati. Poskus v 19. stoletju, da bi se ji (uvedba popolnoma pisnega civilnega postopka), se je moral končati neuspešno.

Kljub temu pa je v splošni percepciji, odkar se je v evropski tradiciji začela uveljavljati pisava, kmalu dobil ikonično vlogo pisni jezik – pravno besedilo, *lex scripta*. Razumeti pa je treba, da so bila besedila s pravno vsebino (npr. plemiški privilegij, mestni statut) ali celo »knjige« (npr. Ljubljanska privilegijska knjiga) v prvi vrsti *materialni* simbol oblasti ali pa avtonomije (podobno kot žezlo ali pa mestni ključi), ne pa besedilo z neodvisno avtoriteto, ki bi ga sodniki pri svojem delu »brali« in upoštevali od besede do besede, kaj šele, da bi ga uporabljali kot edini vir prava. Za to so poleg drugega potrebni sodniki, ki so šolani, in to šolani v »uradniškem« duhu, ter

vpeti v državno hierarhično instančno sodno organizacijo. Tega pa tudi v kontinentalni Evropi ni do 19. stoletja!

V evropski pravni zgodovini poznamo samo dve obdobji, za kateri je vsaj v načelu utemeljeno trditi, da je ustvarjanje prava pridržano državi (vladarju): obdobje dominata, ki je zadnja faza v obstoju rimske države, in obdobje poznega absolutizma, ki pa pojmovanje prava, podvrženo kodifikacijski ideologiji (»vse pravo je v zakonu«), v kontinentalni Evropi ukorenini globoko v buržoazno dobo vse do danes. Samo za ti dve obdobji je vladarjev zakon, ali celo le »ena knjiga« – zakonik kot korpus *zapisanih* pravil in besedilo z neodvisno avtoriteto, kot paradigmatični simbol za pravo tudi najmanj zavajajoč. Ves srednji vek do poznega absolutizma pa predstavlja vladarjevo pravo v Evropi med ostalimi viri prava najšibkejši člen! Vladarjeva normodajna dejavnost nikakor ni načrtna, še manj izčrpna, in sodniki sodijo v prvi vrsti na podlagi partikularnih prav (*iura propria*). To vse do konca 18. stoletja podpira tudi pomemben del pravne teorije: *ubi cessat statutum, habet locum ius civile* – pri čemer *ius civile* pomeni recepirano rimsko pravo (in njegovo subsidiarno uporabo), ne pa vladarjevega. To pa tudi nujno pomeni, da je enačenje prava zgolj s korpusi pisanih pravil vladarjevega (državnega) prava in oblastnih organov, neupravičeno. Še posebej to velja za obdobje pred 18. stoletjem, ko v pravu prevladuje ustna komunikacija in so tudi ohranjeni zapisi praviloma le njeni protokoli ali pa vnaprej pripravljene obrazci.

Ko si je absolutizem začel prisvajati razsvetljsko zahtevo, da je potrebno celotni pravni sistem izpeljati iz razumskih predpostavk, kot je to pokazala pravna teorija s sistemom razumskega prava, toliko bolj se je monarh – pri nas je bila prva Marija Terezija – nagibal k zamisli, da bi svoj program razsvetljskih reform izpeljal s pomočjo »popolnih« zakonikov in poenotene zakonodaje.

Zgodovina držav, zlasti velikih imperijev, praviloma *ni* tudi zgodovina poenotene prava ali kakšnih posebnih ambicij, da bi to dosegli. Poenotenje je bilo potrebno in izvedeno praviloma le na

izbranih in precej ozkih področjih: na področju vojske, davkov in pa na področju uprave v zvezi z vojsko in davki.

Prevladujoča ideja absolutnega monarha 18. stoletja pa se, nasprotno, glasi nekako takole: Če bi zakonodajalec oblikoval sistematično in vseobsegajočo zbirko pravnih pravil, tj. zakonik, ki bi obsegal ali celotni pravni red ali pa vsaj njegove dele (kazensko pravo, privatno pravo), bi se po prepričanju vladarjevih svetovalcev, vseh po vrsti pristašev naravnega prava, najboljše približali idealu pravne enakosti in pravne varnosti, k čemur naj bi razsvetljeni vladar stremel.

»Izčrpno« kodificiranje v 18. in 19. stoletju pa je seveda pomenilo veliko spremembo, ki jo lahko vidimo kot ključen prelom s tradicijo: priznavati formalno moč prava le še vladarjevemu kodificiranemu pravu ter jo odvzeti pravni doktrini (skupaj z občim pravom), sodnim odločitvam in običajnemu pravu.

13. predavanje – 1. 6. 2011

Aleksander Žižek, *Celje*

Življenje cehov v 18. stoletju – pogled od znotraj

Kakor večina drugih, bolj ali manj usodnih prelomnic in družbenih procesov, je tudi formiranje cehov slovenske dežele zajelo nekaj pozneje kot sosednje pokrajine, ki so tovrstna združenja dobivale že sto ali dvesto let poprej. Vendar pa so tudi cehi na Slovenskem v času svojega obstoja, ki se je poznejšemu nastanku primerno zavlekel še precej v moderni čas, prešli vse razvojne faze.

V 18. stoletju, zlasti po izidu notranjeavstrijskega obrtnega reda (1732), je obdobje razlik in prave »cehovske svobode« v smislu toleriranja lokalnih posebnosti in privilegijev cehov posameznih mest, ki so si jih tekom let in desetletij zasluženo ali nezasluženo lastili na račun svojih kolegov, dokončno mimo.

Peki so v vseh treh obravnavanih mestih – Celju, Mariboru in Ptujju, tvorili osnovno poklicno združenje in veljali skupaj z mesarji za hrbtenico mestooskrbnih obrti. Delovanje mariborskega pekovskega ceha je dokumentirano od samega začetka (seveda predvsem v drugem listinskem gradivu), ko so peki oblikovali najprej cerkveno (bratovščino) in kasneje strokovno združenje. Iz arhivskega gradiva tudi izhaja, da so imeli celjski peki v začetnem cehovskem obdobju težave zlasti z mestnimi oblastmi, ki so podpirale nelojalno konkurenco necehovskih pekov in pekovk, mariborski pa so bili ogorčene bitke predvsem med sabo.

Druga nosilna poklicna skupina so bili **mesarji**. Stalna grožnja mesarjem vseh treh mest so bili podeželski »mesarji«, ki so s (cenejšim?) mesom zalagali meščane, in pa nenazadnje meščani sami, ki so zaradi že omenjene podeželskosti (in kmečkosti) Celja, Maribora in Ptujja še vedno sami zase pospravili kako živinče in

obšli tržno regulirano preskrbo. Za celjske mesarje (in ceh v celoti) je bilo značilno investiranje v nepremičnine in združevanje mesarske in krčmarske obrti, podatke o nepremičninskih naložbah pa imamo tudi za mariborski in ptujski mesarski ceh. Mariborskim mesarjem je bil v začetku 19. stoletja (1800–1803) zelo gorák mestni magistrat – cehu se je zdela oblastno (okrožno!) določena cena za meso precej prenizka, zato je ustavil klanje in prodajo, mestni očetje pa so vsem 6 mestnim mesarjem prepovedali delo in v mesto poklicali dva podeželska mesarja.

Z gradbeniki (**zidarji**, **tesarji** in **kamnoseki**) se povprečen meščan sicer ni srečeval tako pogosto kakor s peki in mesarji, vendar so bili vseeno nepogrešljiv del vsakdanjika. V obravnavanem času je v mestih opečna gradnja že izrinila leseno, zidarji pa so tesarjem že odvzeli primat nosilnega in najštevilčnejšega poklica v gradbeništvu. Na ptujske zidarje je vezana zanimiva podrobnost – vsaj trije med njimi, ki so delovali konec 17. in v začetku 18. stoletja, so bili verjetno italijanskega (furlanskega?) porekla, zidarje s furlanskimi koreninami pa srečamo po Štajerskem še stoletje pozneje.¹ Brez teh delavcev ni minil niti največji gradbeni podvig v naših krajih – gradnja železnice med Dunajem in Trstom.

Usnjarji so sodili med tiste obrtnike, ki so do (delne) finančne preskrbljenosti prišli že med ukom, saj so že zadnje (tretje) leto uka dobili pravico do dela napitnine, del plačila pa so bile tudi kože, ki so jih strojili skupaj z mojstrovimi in so jih pozneje lahko prodali ali pa namenili za lastno uporabo (za čevlje, predpasnik). V družbeni uspešnosti in bogastvu usnjarjev pa je iskati vzrok, da so jih sodobniki pogosto privoščljivo povezovali s precej bizarnimi opravili – strojenjem psov in mačk, dotikanjem trupel ...

V Mariboru in na Ptujju so med bolj zaposlene obrtnike sodili tudi **sodarji**. Obe mesti sta namreč bili neizprosni boj za

¹ Prim.: Aleksander Žižek, *Una dua so bli sraun, ko so babo saklal. Zgodovina za vse I*, 1994, str. 10–19.

primat nad vinsko trgovino na tem območju, njuna okolica pa se je ponašala z izbornimi vinorodnimi legami. Že preko skupnega zavetnika – sv. Urbana, so bili sodarji povezani s svojimi najpomembnejšimi delodajalci, vinogradniki.

Krojači so bili v Mariboru lastniki najstarejših ohranjenih cehovskih pravil, ki so jih podedovali od svojih graških kolegov. Krojaško obrt označuje velika gostota jusov z malo zaposlenimi ter od konca 18. stoletja dalje izjemen porast sprejemanja vajencev.

Naslednje tekstilno združenje so bili **tkalci**. V nasprotju s splošnim prepričanjem (tudi oblastnim) o relativni nezahtevnosti tkalstva najdemo v ptujskih tkalskih pravilih drugo najdaljšo učno dobo – 4 leta (dlje so se učili edinole kamnoseki). Pereče vprašanje tkalske obrti so bili številni »izginuli« pomočniki, ki so (na črno!) tkali zlasti na podeželju in svojim cehovskim kolegom odžirali posel.

Mlinarji so za razliko od drugih mojstrov lahko delali na deljenih jusih – kot polovični ali tretjinski (so)zakupniki posameznega mlina, kar je nekoliko sprostilo »gnečo« zaradi podeljevanja vedno novih mojstrstev na bolj ali manj stalno število mlinov.

Lončarji so bili pri svoji obrti življenjsko vezani na zadostne zaloge kvalitetne surovine – ilovice, zato ne preseneča razvoj pravih lončarskih centrov izven samih mest – na Celjskem so bili to kraji okrog Ljubečne in Šentjurja, od koder je prišlo v celjski ceh tudi največje število novih vajencev. Zanimivo je, da so fantje iz teh krajev hodili po znanje tudi k mariborskim mojstrom, kamor so sicer hodili v uk tudi vajenci iz Slovenskih Konjic in Slovenske Bistrice.

Udobnejše življenje je v 18. stoletju zaposlilo številne **mizarje**, ki so se razen z izdelavo vedno bolj dodelanega pohištva, ki je zamenjalo prej vsestransko uporabljane skrinje, ukvarjali tudi z gradbeniškim mizarstvom (izdelavo stavbnega pohištva, opažev in podov). V celjskem in mariborskem cehu se kot prelomnica pri zaposlovanju vajencev pojavlja druga tretjina 19. stoletja – odtlej se že

tako ali tako vzpenjajoča se krivulja zaposlitev še bolj strmo dvigne, trend pa vztraja do začetka šestdesetih let 19. stoletja, ko popuste cehovski okviri zaposlovanja.

Barvarstvo predstavlja v moji raziskavi le gradivo celjskega ceha, ki je funkcioniral kot četrtna skladnica graške glavne barbarske skladnice. Pri delovanju celjskih barvarjev se kaže tipično razmerje med nadrejenim in podrejenim cehom – glavna skladnica si s tem, ko omogoči nastanek podrejene (ji posreduje in potrdi pravila), dejansko zagotovi nadzor in dohodek.

Nekakšen pridih imenitnosti se drži **klobučarstva**, žal pa se razen celjskih pravil za to obrtjo ni ohranilo dosti sledov. Že pogled v pravila pa je dovolj, da spoznamo, da so klobučarji izdelovali še vse kaj drugega razen v imenu navedenih pokrival.

Kovači in **kolarji** so v tedanji družbi skrbeli za trdnost gradenj, varnost premoženja in mobilnost. Najbolj razširjen in vsestranski profil kovaštva je bil zagotovo podkovno kovaštvo, čeprav so v mestih ali bližnji okolici neredko delovali tudi žebjarji ali kovači drugih strok.

Ključavničarji so bili podobno kakor kovači predstavniki prej enotne kovinskoobdelovalne obrti. Njihovi izdelki in tehnologija so se sčasoma tako oddaljili od osnovnega kovaštva, da so prerasli v samostojen poklic, zaradi občutljivosti njihovega dela (ljudje so njihovim izdelkom zaupali varovanje premoženja in življenja)² pa je bilo v njihovih pravilih kar nekaj določil, ki so jih zavezovala k posebni poštenosti.

Iz enotnega usnjarskega ceha naj bi se razvila cehovska organizacija **čevljarjev**. Cehovsko zaščito so predvsem potrebovali mestni čevljarji, da so se ubranili poplave podeželskih čevljarjev, ki bi jih pravili ob zaslužek.

² Razen raznovrstnih ključavnic in zapahov so izdelovali namreč tudi okovje za stavbno pohištvo, peči, pokrove dimnikov in razne ograje.

Arhivsko gradivo mariborskega četrtnega ceha **kirurgov** je edino, ki nam za Štajersko pomaga ustvariti sliko o tem tedaj cehovsko organiziranem rokodelstvu. Kirurgi so se s padarji, brivci in apotekarji borili za svoj delež dohodka od zdravstvenih storitev, delovali pa so seveda v vseh treh obravnavanih mestih.

V času med izdajo notranjeavstrijskega obrtnega reda leta 1732 in formalno osvoboditvijo obrti v letu 1859/60 se je cehom zgodilo toliko, kolikor se jim ni prej v približno tristo letih, odkar je na Slovenskem trajala njihova doba. V tem času so morala obrtna združenja preiti od predmodernih, stanovskih združenj s prevladujočo versko-moralno noto in izrazito omejevalno vlogo do odzivnih gospodarskih subjektov (združenj), ki so se morala kosati z izzivi nastajajoče polindustrijske produkcije. Država je v odnosu do cehov izbrala aktivnejšo vlogo. Tudi cehe si je, podobno kot gospodarstva, najprej naredila za transmisijo svojih organov, s pomočjo katerih je zajela in organizirala lokalno obrtništvo in kanila uveljavljati v gospodarstvo nova makroekonomska dognanja.

14. predavanje – 29. 11. 2011

Edo Škulj, *Škocjan pri Turjaku*

[...] največji slovenski orglar vseh časov [...]

Frančišek Ksaver Križman je največji slovenski orglar vseh časov in eden največjih Slovencev 18. stoletja. On je bil v 18. stoletju to, kar je bil arhitekt Jože Plečnik v 20. stoletju. V svojih glasbilih je zgodovinsko povzel ves baročni orglarski razvoj ter z izvirnimi dispozicijami in posameznimi registri preroško napovedal romantično obdobje ali – kakor je napisal Klaus Sonnleitner – postal je tako velik v svoji stroki, ker je znal povezati izročilo z napredkom. Ne samo to: v svojih glasbilih je dosegel edinstveno zlitje italijanskih in nemških orgel.

Križman se je rodil v današnjem Braniku 22. oktobra 1726. Večkrat je sam o sebi zapisal, da je »Reiffenbergensi comitatūs & archidioecesis Goritiensis Presbytero saeculari«. Kot kažejo matični podatki, izhaja Križman iz preprostega okolja. Verjetno je bila družina kmečkega stanu. Po vsej verjetnosti je Križman v Gorici obiskoval Werdenbergovo jezuitsko gimnazijo, ki je bila namenjena sinovom revnih staršev. Tu je dobil izredno solidno klasično izobrazbo. Obvladal je latinsko (sestavil je pesnitev z 280 heksametri!) in grško (zelo rad vplete grške namesto latinskih izrazov), italijansko in nemško (razvidno iz njegovega dopisovanja), pa tudi slovensko, saj se je moral sporazumeti z delavci v Vipavi oziroma v Ajdovščini. Njegova izobrazba ni bila samo v jezikih, ampak tudi v zgodovini in ne nazadnje v matematiki, da se je mogel poslužiti Dechalesovega *Mundus mathematicus*.

Kje je študiral bogoslovje, pa ni znano. Codelli meni, da v Gorici. Dne 19. septembra 1750 je bil posvečen v mašnika, ko je bil star še ne 24 let. Služboval je v Šentvidu pri Vipavi kot kaplan

zorničar, v Vipavi v trgu je bil koadjutor–kurat, v Šturjah kaplan, vmes pa je leta 1759 pomagal tudi v Črnem vrhu nad Idrijo.

Pomembno je vprašanje, kje se je Križman poglobil v orglarstvo in kje se je srečal z Petrom Nakičem. Verjetno se je to zgodilo že leta 1747, ko je slavni orglar postavil nove orgle v cerkev sv. Ignacija na Travniku v Gorici, kjer naj bi Križman v tistih letih bil v bogoslovju. V načrtu za stolniške orgle v Ljubljani je zapisal: »Ta moj kritičen prikaz je bil sestavljen po pravilih, ki jih p. Klavdij Frančišek Milliet Dechales iz DJ jasno posreduje in temeljito razlaga v IV. zvezku *Mundi mathematici*, povzel pa jih je iz učenih skrivnosti znanosti. Ko bi te brali in jih upoštevali izdelovalci orgel v našem času, tako kot jih je bral in upošteval neki prečastiti gospod Petar Nakić, svetni duhovnik, rojen beneški vitez, umrl pred nekaj meseci; potem res ne bi vsepovsod videl toliko tako nedodelanih del, ki niso piškavega oreha vredna.«

Zelo redko se zgodi, to velja predvsem za pretekla obdobja, da bi kakšen orglar doživel svoj natisnjen življenjepis. Ta sreča je zadela Frančiška K. Križmana. Leta 1792 je v Gorici Pietro Antonio Codelli izdal knjigo o furlansko-avstrijskih pisateljih zadnjih dveh stoletij. V njej slovitega orglarja takole predstavi: »Križman Frančišek Ksaver iz Reifenberga, vasi nedaleč od Gorice, je svoje študije opravil v tem mestu, kjer se je bolj kot katerikoli drugi znanosti posvetil poeziji in matematiki, ki je tako pri srcu melanholikom. V zreli dobi je v prakso naobrnil harmonska načela, ki se jih je naučil pri jezuitu Kircherju, in sicer pri izdelavanju orgel, ki jih zdaj v korist lastne mošnje postavlja po nemških cerkvah. Hkrati se posveča poeziji; od časa do časa objavi kakšen svoj pesniški navdih, ki se v njem zbudi v temnih nemških gozdovih, kamor se često umika zaradi svojega melanholičnega značaja. Med njegovimi najboljšimi pesnitvami je vredna pozornosti tista, ki je izšla v tisku g. Trattnerja in ki ima naslov: *Augustis anno salutis 1778 fausta auspiciantibus Carmen panegiricum*.« Trije podatki so pomembni: da je bil po značaju melanholik, kar bi iz njegovih spisov težko

sklepali; da se je posvečal poeziji in da je poznal jezuita Kircherja. Zaenkrat je evidentiranih šest pesnitev v klasični latinščini (1. Pesnitev na čast ljubljanskemu škofu Petazziju, 1760; 2. Pesnitev na čast šentflorijanskemu opatu Mateju, 1774; 3. Pesnitev na čast pasavskemu škofu kardinalu Firmianu, 1774; 4. Pesnitev na čast cesarski družini, 1778; 5. Pesnitev na čast admontskemu opatu Gothardu, 1794; 6. Pesnitev na čast avstrijskemu kanclerju Kaunitzu). Glede orglarstva je še najbolj pomembno, da se je Križman pri izdelovanju orgel naslanjal na izsledke jezuita Athanasiusa Kircherja, slavnega nemškega učenjaka, ki je deloval v Rimu.

Frančišek Ksaver Križman je umrl 20. maja 1795 v Rottenmannu med postavljanjem svojega poslednjega opusa in bil pokopan na župnijskem pokopališču.

Orglarsko delovanje

Križmanovo orglarsko delovanje delimo na dva dela: slovensko in avstrijsko, meja med njima je letnica 1768, kot je razvidno iz naslednjega seznama (tekoča številka na prvem mestu ima samo informativni namen).

1	1760	Nove orgle za arhidiaconatsko cerkev v Ribnici	LJ	
2	1762	Nove orgle za stolno cerkev v Ljubljani	LJ	1/32
3	1763	Nove orgle za uršulinsko cerkev v Ljubljani	LJ	2/24
4	1765	Nove orgle za stolno cerkev v Gorici	GO	
5	1766	Nove orgle za kapiteljsko cerkev v Novem mestu	NM	1/12
6	1768	Nove orgle za semeniško cerkev v Gorici	GO	1/12
7	1770	Nove orgle za samostansko cerkev v Engelszellu [...]	OÖ	3/31

8	1774	Nove orgle za samostansko cerkev v St. Florianu	OÖ	3/51
9	1779	Nove orgle za mestno župnijsko cerkev v Steyru	OÖ	2/24
10	1780	Nove orgle za mestno župnijsko cerkev v Ennsu	OÖ	2/16
11	1782	Nove orgle za samostansko cerkev v Admontu	ST	3/43
12	1782	Prenos admontskih orgel v Gröbming	ST	2/23
13	1782	Popravilo Egedacherjevih orgel v Garstenu	OÖ	2/18
14	1784	Nova orgelska omara za župnijsko cerkev v Badnu	NÖ	2/25
15	1785	Nove orgle za župnijsko cerkev v Gaflenzu	OÖ	1/14
16	1786	Nove orgle za samostansko cerkev v St. Lambrechtu	ST	1/14
17	1788	Prenos Egedacherjevih orgel iz Steyra v Linz	OÖ	2/24
18	1788	Nove orgle za župnijsko cerkev sv. Lovrenca/Dunaj	WI	2/25
19	179?	Vprašljiva dela (Aschach – Waidhofen – Spital)		
20	1795	Nove orgle za župnijsko cerkev v Rottenmannu	ST	1/10

13. svetovni kongres preučevalcev 18. stoletja v Gradcu

Med 25. in 29. julijem 2011 je v prostorih graške univerze potekalo znanstveno srečanje Mednarodnega društva za preučevanje 18. stoletja (International Society for Eighteenth Century Studies – ISECS/SIEDS). Srečanja se vrstijo na vsaka štiri leta, letošnje je bilo prvič v Avstriji, v soorganizaciji Avstrijskega društva za preučevanje 18. stoletja.

Okvirni temi, Koncept časa v razsvetljenstvu in Srednja in vzhodna Evropa v 18. stoletju, sta pritegnili z vsega sveta kar okrog tisoč raziskovalcev, ki večinoma delujejo na univerzah. Ob domačih avstrijskih so bili močno zastopani kolegi iz domala vseh evropskih držav, iz severne in južne Amerike (Kanada, ZDA, Mehika, Brazilija, Argentina), Bližnjega Vzhoda (Izrael, Turčija, Savdska Arabija), Daljnega Vzhoda (Južna Koreja, Japonska, Tajvan), Afrike (Tunizija) in Nove Zelandije. Na voljo je bilo 138 sekcij, s povprečno štirimi referati na izbrano temo. Skupaj je torej v treh uradnih jezikih, francoščini, angleščini in nemščini, predavalo več kot šeststo referentov. Sodelovalo je tudi sedem raziskovalcev iz Slovenije: Dragica Čeč in Aleks Kalc (Ustanove za župnijske reveže in kultura dajanja na Kranjskem in v Trstu) s primorske, Borut Holcman (Od posebnih deželnih do enotnega terezijanskega kazenskega prava, dokument iz leta 1768) z mariborske in Marko Štuhec (Francoščina in francoske knjige ter kranjsko plemstvo) z ljubljanske univerze, Tita Porenta iz radovljiškega muzeja (Pomen razsvetljencev A. T. Linharta in B. Kumerdeja za kulturno podobo Slovencev v 18. stoletju), Anja Dular (Prostozidarske ideje in knjige – razširjanje prek knjigotržcev znotraj Habsburške monarhije) in Maja Lozar Štamcar (Pohišstvo z okrasom lacca povera v Sloveniji – grafike na pohištvu pripovedujejo zgodbe o utopičnih in eksotičnih krajih) pa iz Narodnega muzeja Slovenije.

Krajevno zamejeno ali široko povezovalno so bile predstavljene raziskave in dognanja z najrazličnejših področij, filozofije (npr. doživljanje časovne dimenzije, javen in zaseben čas, koncept svobode, koncepta vedenja in prijateljstva, skepticizem), religije (npr. Cerkev, verske manjšine), politike, književnosti (npr. roman), likovne, glasbene (npr. opera) in gledališke umetnosti, gospodarstva, vsakdanjega življenja, položaja ženske in otrok. Posebej so bile izpostavljene najeminentnejše osebnosti 18. stoletja (Voltaire, Rousseau, Kant, Fontenelle, Diderot, Tissot, Hume, Bernardin de St. Pierre, carica Katarina I., Casanova, Montesquieu). Razpravljalo se je o podobnostih in različnostih med deželami in kulturami in o medsebojnih vplivanjih: npr. status Rusije, Švica in Evropa, Otomanski imperij, Madžarska, Indija, Sedmograška in Banat, Judi, Balkan, Otoki v Jonskem morju, iberio-atlantske povezave. Odkrivalo se je, kako so v času razsvetljenstva v različnih deželah gledali na daljno in bližnjo preteklost, kako so se sistematično lotevali dotedanjega vedenja in znanja o svetu in zajemali nove zbirke podatkov (npr. raziskovanje, enciklopedika, zgodovinopisje). Ob obširnih se je zvrstila tudi cela plejada drobnejših, manj vpadljivih, a prav tako izredno pomembnih tem (diplomacija, časopisje, zaporniki, policija, migracije, knjige in knjižnice, spektakli in zabave, humanitarnost, študijske zbirke, moda, vrtna umetnost, zdravje in bolezen, latinščina). Srednjeevropske zgodovinske raziskave (npr. izvor Slovanov in slovanskih držav, morala v Srednji Evropi, razvoj pravnih norm v avstrijskih deželah in Toskani, ženski samostani) so bile seveda za nas Slovence še posebej zanimive, za dograjevanje širšega pogleda na naše bližnje in daljne sosede in na skupne zgodovinske okoliščine, na zaznavanje vplivov in povezav tudi tam, kjer niso takoj razvidni. V Avstriji že vrsto let deluje Gesellschaft für Buchforschung, ki vključuje raziskovalce zgodovine knjig na področju nekdanje monarhije. Tako so poskrbeli za zelo zanimiv program sekcije Die Habsburger Monarchie aus der Sicht der Buchgeschichte. Posebna skupina referatov se je lotevala tudi sodobnega

doživljanja in pogleda na 18. stoletje in njegov vpliv na vizije prihodnosti.

Zelo zanimivo je bilo primerjati, kako kolegi z različnih koncev sveta razmišljajo v samosvojih kategorijah in na iste pojave v družbi gledajo s svojih posebnih zornih kotov, predvsem pa se zgodovinske materije lotevajo z zelo različnimi metodološkimi pristopi. Do neke mere je bilo čutiti tudi sedanje kulturne razlike, ki se najvidneje manifestirajo prav skozi jezikovna obzorja posameznih raziskovalcev in skupin. Eno je gotovo, poglobljenemu raziskovanju 18. stoletja se po vsem svetu ta hip posveča ogromno pozornosti, pa naj gre za bazične raziskave ali t. i. nanoanalize. To obdobje je navrglo dolgo vrsto idej, ravnanj in odnosov, s katerimi živimo še danes in katerih preučevanje nam pomaga bolje razumeti naš čas.

S kolegi smo se dogovarjali o sodelovanju in nadaljnjih srečanjih. Izbirali smo lahko med mednarodno ponudbo knjižnih založb, tako najnovejših publikacij o 18. stoletju (npr. *Social change in the Habsburg Monarchy in pregled raziskovanja 18. stol. v zadnjih desetletjih – 18th Century Studies in Austria 1945–2010*) kot njihovega železnega repertoarja. Avstrijci so organizirali še dva koncerta študentov graškega glasbenega konservatorija, tudi s slovensko komorno godalno zasedbo, nekaj ekskurzij po Gradcu in v okolico in razstave v Univerzitetnem muzeju, Etnografskem muzeju, Univerzalnem muzeju Joanneum, Mestnem in Nadškofijskem muzeju.

Na plenarni skupščini so premlevali predvsem finančno stanje združenja, okrcali nekaj nedejavnih nacionalnih komitejev in predstavili delovanje v preteklem štiriletnem obdobju ter načrte za nadaljnje delo. Naslednje, 14. srečanje bo na temo *Odpiranje trgov: promet in trgovina v času razsvetljenstva* leta 2015 na Erazmovi univerzi v Rotterdamu.

Maja Lozar Štamcar in Anja Dular, Narodni muzej Slovenije

Osebni pogled na 13. mednarodni kongres za raziskave 18. stoletja

“In tedaj se mi je spomin nenadoma prikazal.” Znamenita in večna poved z začetka Proustovega romana V Swannovem svetu, izrečena s strani pripovedovalca v trenutku, ko zaužije košček magdalenice. Tok zavesti je sprožen, nezavedno postane zavedno oziroma pozabljeno navzoče. Vsakomur se to zgodi, s starostjo čedalje pogosteje. V začetku novembra sem podobno izkušnjo doživel tudi sam. V mojem primeru dolgoročnega spomina ni sprožilo nič kaj sladkega in prijetnega, pač pa uradno pismo graške policijske uprave o prehitri mestni vožnji z avtom na dan 24. julija 2011. Le kam se mi je tiste deževne nedelje tako prekleto mudilo, je bila moja prva misel, še preden je tok zavesti postavil stvari na svoje mesto. Na 13. mednarodni kongres za raziskave 18. stoletja, ki ga je pripravilo sosednje Avstrijsko društvo za preučevanje 18. stoletja, kakopak.

Moja vloga na kongresu ni bila niti tista referenta niti aktivnega poslušalca, pač pa kot delegata istoimenskega slovenskega društva. Referatov torej nisem poslušal, prisostvoval sem le na sestanku izvršilnega odbora ISECSEA in nato še v četrtek 28. julija na generalni skupščini. Nedeljsko zasedanje s samim vsebinskim delom kongresa ni imelo nič skupnega, v tem času in na tej lokaciji se je vršilo izključno zaradi praktičnosti. Člani izvršnega odbora se namreč sestajajo enkrat letno na delovnih sestankih, kjer predlagajo in razglabljajo o kratkoročnih in dolgoročnih smernicah razvoja krovne organizacije vseh društev, ki se ukvarjajo z raziskovanjem 18. stoletja. Sprejete predloge nato sprejme ali zavrne generalna skupščina, na kateri lahko praviloma prisostvujejo vsi člani. Glede na število le-teh dogodek navadno ni preveč obiskan, saj se vedno vrši v drugi državi, stroški potovanja in nastanitve pa niso ravno nezanemarljivi. Tokrat se je zaradi kongresa v Gradcu zbralo precejšnje število delegatov, tako da je bilo najbolj smotrno sestankovati tukaj.

Glavni temi kongresa sta bili Čas v obdobju razsvetljenstva ter Srednja in Vzhodna Evropa v času razsvetljenstva. Koliko referentov je prijavilo prispevke, ne vem, jih je pa zeleno luč dobilo več kot 950. Listanje in prebiranje kataloga referentov in njihovih prispevkov je predstavljalo precej zahtevno dejanje in se je po dobri polovici prevesilo iz zanimivega v naporno, da ne rečem dolgočasno. Pa ne zaradi kvalitete prijavljenih tem, kvantiteta je bila tista, ki je oblikovala mnenje po prelistavanju. Ampak prelistavanje kataloga prijavljenih in dejansko poslušanje rezultatov njihov raziskav sta dve popolnoma različni stvari. Kako zelo zanimiva so bila slednja, najbolj pristno ponazorijo dejanja in pričanja nekaterih kolegov izvršilnega odbora. Čeravno so do kosila imeli za sabo že kakšen ducat poslušanih prispevkov, sem po koncu predvidenega časa za popoldanski obed sam ostal za mizo s sladico pred sabo. Vsem se je mudilo nazaj v predavalnice. Da ne bo pomote oziroma napačnega razumevanja. S kolegi smo kosili v četrtek, torej predzadnji dan petdnevnega kongresa. Pri nas bi se morda kaj takega zgodilo prvi ali morda še drugi dan, v sklepnih fazah simpozijev in kongresov pa referenti navadno poročajo sami sebi ter predsedujoči komisiji. Seveda obstajajo izjeme.

Kot sem že omenil, na kongresu nisem aktivno sodeloval, zato o kvaliteti vsebine in vzdušju ter o celoti ne morem objektivno soditi, zato tudi ne bom. Morda samo tri površinske opazke.

Kongres so organizirali avstrijski kolegi, kar je dalo že vnaprej vedeti, da bo do potankosti organiziran in bo tekel tako gladko in točno kot kakšna švicarska ura višjega cenovnega razreda. Napoved se je seveda uresničila. Na trenutke je bilo vse skupaj videti kakor ruska ženska ekipa v sinhronem plavanju na olimpijskih igrah v Pekingu leta 2008. Na zmagoslavnem podiju ob poslušanju avstrijske himne organizatorji, dr. Harald Heppner & Co., dejansko sicer niso stali, jim pa je prisotno občinstvo, vsaj po hvali sodeč, podelilo 99,50 točk ter zlato medaljo. Po svoje zanimivo in občudujoče je bilo ravnanje že omenjenega dr. Heppnerja, ki se je, glede

na svoj položaj v organizacijski strukturi, po potrebi lotil tudi kakšnega, zanj nepotrebne opravila. Videl sem ga usmerjati udeležence kongresa v različne predavalnice, jim pomagati pri urejanju sprejemne dokumentacije, prinašati vodo nekaterim članom izvršnega odbora, fotografirati različne dogodke in še kaj. Da ne bodo njegova dejanja narobe interpretirana, tj. v smislu površne organizacije, naj zatrdim, da so omenjena opravila v osnovi izvajali drugi. Omenjeni je le občasno namesto ukazovanja to sam storil ter s tem prihranil čas. Vsekakor vredno pohvale ter jemanja za vzgled.

Po svoje zanimiv je bil tudi odnos določenih referentov do prekoračitve časa, dovoljenega za predstavitev referata. Pri nas se marsikdo, zavestno ali nezavestno, požvižga na čas in ga je potrebno marsikdaj opozoriti, da se mu je tistih nekaj minut za predstavitev izteklo. Upokojeni profesor francoske literature na univerzi v Aberdeenu in stalni delegat Britanskega društva za preučevanje 18. stoletja pri ISECSU John Dunkley pa se dogovorjenih rokov zelo dosledno drži. Na večer pred predstavitvijo referata se je, po svojem pripovedovanju, zbudil ob enajstih zvečer, ker je menil, da bi njegov prispevek lahko bil predolg. Prebral ga je še enkrat skozi in ugotovil, da ima za dve minuti preveč materiala. Za nekoga zamenarljiva in dovoljena prekoračitev, a ne za Johna. In kaj je storil? Usedel se je za mizo in ga skrajšal. Lahko bi se mu očitalo dlakopcepstvo ali pa izkazala pohvala za pozitivno značajsko lastnost. Sam se nagibam k slednjemu.

Za konec morda še primerjava med uradnima otvoritvama simpozija SD18 decembra 2010 v Ljubljani in obravnavanega kongresa v Gradcu. Čeprav je bila graška prireditel po finančnem vložku, obsegu in mednarodni prepoznavnosti bistveno večja in zahtevnejša, pa uradna otvoritev ni toliko izstopala, v primerjavi s slovensko pa je bila celo na nekoliko nižji ravni. Začetni nagovori organizatorjev prireditel, glasbeni vložki (kakopak, z glasbo iz 18. stoletja), pogostitev in vzdušje so bili podobni in primerljivi, medtem ko je bila izbira lokacije in ambienta bolj posrečena v Ljubljani. Atrij

plemiške palače (danes sedež ZRC SAZU) veliko pristneje pričara vzdušje 18. stoletja kot kavarna oziroma restavracija v novodobni zgradbi RESOWI na Universitätsstraße 15.

Če potegnemo črto in seštejemo vse pozitivne plati kongresa (negativnih tako ali tako ni bilo niti za vzorec) ter jih pomnožimo z zahtevnostjo projekta in pričakovanimi donosi, dobimo rezultat, ki mu z uporabo matematične terminologije pravimo število na n -to potenco. Skoraj neskončno dober kongres torej.

Dejan Zadavec, Zgodovinski arhiv na Ptuju

BIBLIOGRAFIJA O 18. STOLETJU NA SLOVENSKEM (2000–2011)

GLASBA

(zbrala Metoda Kokole)

MUZIKOLOŠKI ZBORNIK (Oddelek za muzikologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani)

Radovan Škrjanc: Vprašanje slogovne opredelitve skladb – poskus njegove obravnave na primeru cerkvenih del Jakoba F. Zupana (I). *MZ XXXVI*, 2000, str. 65–72.

Radovan Škrjanc: Novo o Akademskem združenju sv. Cecilije v Kamniku. *MZ XXXVII*, 2001, str. 51–66.

Darja Koter: Izdelovalci glasbil na Slovenskem 1606–1918. *MZ XXXIX*, 2003, št. 1–2, str. 123–152.

Matjaž Barbo: Večsmernost začetkov slovenske operne ustvarjalnosti. *MZ XLII*, 2006, št. 2, str. 59–66.

Aleš Nagode: Vloga plemstva iz slovenskega dela avstrijskih dednih dežel v življenju in delu Wolfganga A. Mozarta. *MZ XLIII*, 2007, št. 1, str. 91–98.

Darja Koter: Likovna oprema baročnih orgel: Johann Frančišek Janeček in dekoracija njegovih orgelskih omar. *MZ XLV*, 2009, št. 1, str. 45–63.

Metoda Kokole: Glasbenoteoretični in pedagoški priročniki iz "dolgega" 18. stoletja na Slovenskem. *MZ XLVII*, 2011, št. 1, str. 49–74.

Radovan Škrjanc: Relativnost in funkcija zgodovinskega interpretiranja glasbe – predstavitev problema na primeru zgodovinske analize novomeških *Fundamenta*. *MZ XLVII*, 2011, št. 1, str. 75–91.

Katarina Šter: "Mojster ima veliko mujo, inu poter-peshlivost": rokopisni učbenik o osnovah glasbene teorije in koralnem petju iz Pokrajinskega arhiva Koper. *MZ XLVII*, 2011, št. 1, str. 93–111.

Lidija Podlesnik Tomášiková: Plesni mojstri Kranjskih deželnih stanov v 18. in 19. stoletju. *MZ XLVII*, 2011, št. 1, str. 113–140.

DE MUSICA DISSERENA (Muzikološki inštitut ZRC SAZU)

Darja Frelih: Glasba 18. in 19. stoletja v ohranjenih rokopisih ljubljanskih frančiškanov. *DMD I*, 2005, št. 1–2, str. 61–73.

Metoda Kokole: Italijanska opera v notranjeavstrijskih središčih v 18. stoletju: repertoar in izvajalci. *DMD I*, 2005, št. 1–2, str. 75–93.

Radovan Škrjanc: Prispevek k poznavanju repertoarja starejših muzikalij cerkvene glasbe v Sloveniji. *DMD I*, 2005, št. 1–2, str. 141–165.

Radovan Škrjanc: Prispevek k poznavanju repertoarja starejših muzikalij cerkvene glasbe v Sloveniji (2. del). *DMD II*, 2006, št. 1, str. 31–60.

Martin Eybl: The early keyboard concertos in Ptuj: music composed for the Dornava court? *DMD IV*, 2008, št. 2, str. 65–85.

Radovan Škrjanc: Novo v poznavanju repertoarja starejših muzikalij cerkvene glasbe v Sloveniji. *DMD IV*, 2008, št. 2, str. 87–104.

Darja Koter: Musical symbols in the turqueries in Slovenia: oriental artworks between reality and imaginatio. *DMD V*, 2009, št. 2, str. 55–67.

Radovan Škrjanc: Stanje raziskanosti cerkvene glasbene dejavnosti na Slovenskem v drugi polovici 18. in začetku 19. stoletja. *DMD VI*, 2010, št. 1, str. 51–65.

Radovan Škrjanc: O času in kraju nastanka ter avtorstvu novomeškega rokopisa *Noten-Buch vorinnen die Fundamenta zu dem Clavier oder Orgel enthalten*. *DMD VII*, 2011, št. 1, str. 85–112.

OSTALE GLASBENE IN DRUGE PERIODIČNE PUBLIKACIJE

Darja Koter: Pojav in razvoj delavnic glasbil ob glasbenem šolstvu na Slovenskem. *Glasbeno-pedagoški zbornik 3*, 2000, str. 127–132.

Edo Škulj: Akademija sv. Cecilije v Kamniku. *Kamniški zbornik XVI*, 2002, str. 133–139.

Edo Škulj: Starejše katoliške pesmarice. *Meddobje 36*, 2002, št. 1–2, str. 148–158.

Darja Koter: Glasba za pihala, izdelovanje glasbil in instrumentalna dediščina na Slovenskem v evropskem okviru. *Zbornik Pokrajinskega muzeja Ptuj 1*, 2003, str. 126–137.

Darja Koter: Three paintings from the Narodna galerija Slovenije, Ljubljana. *Music in Art 28*, 2003, št. 1–2, str. 191–198.

Darja Koter: Turqueries and chinoiseries with musical symbols. Examples from Slovenia. *Music in Art 29*, 2004, št. 1–2, str. 113–122.

Matjaž Barbo: Prispevek k orisu življenja in dela F. J. B. Dusíka. *Glasbeno-pedagoški zbornik 5*, 2005, str. 53–68.

Dalibor Miklavčič: Orgle v Mekinjah pri Kamniku. *Cerkveni glasbenik 101*, 2008, št. 2, str. 28.

Matjaž Barbo: František Josef Benedikt Dusík and the beginnings of Slovene symphonic music. *Acta musicologica [CZ] 1*, 2008 (<http://acta.musicologica.cz/>).

Darja Koter: Baroque organ cases with angelic musicians. Johann Frančišek Janeček and the embellishment at his organs. *Hudební věda* 46, 2009, št. 3, str. 241–260.

Matjaž Ambrožič, Maja Avguštin, Pavel Pibernik, Anton Škrabl: Stare in nove orgle v župnijski cerkvi Marijinega vnebovzvetja v Mekinjah. *Cerkveni glasbenik* 103, 2010, št. 4, str. 28–31.

POGLAVJA V ZBORNIKIH IN RAZNIH MONOGRAFIJAH

Ivan Klemenčič: Barok [ter CD 3]. *Musica noster amor. Glasbena umetnost Slovenije od začetkov do danes. Antologija na 16 zgoščenkah s spremno knjižno publikacijo*. Maribor: Obzorja in Helidon; Ljubljana: ZRC SAZU, 2000, str. 71–92.

Ivan Klemenčič: Klasicizem [ter CD 4]. *Musica noster amor. Glasbena umetnost Slovenije od začetkov do danes. Antologija na 16 zgoščenkah s spremno knjižno publikacijo*. Maribor: Obzorja in Helidon; Ljubljana: ZRC SAZU, 2000, str. 93–112.

Alenka Bagarič in Darja Frelih: Starejše muzikalije v knjižnici in arhivu minoritskega samostana v Piranu. *Sedem stoletij minoritskega samostana sv. Frančiška Asiškega v Piranu*. Ljubljana: Slovenska minoritska provinca sv. Jožefa, 2001, str. 335–352.

Edo Škulj: Orglarji in orgle v samostanski Cerkvi. *Sedem stoletij minoritskega samostana sv. Frančiška Asiškega v Piranu*. Ljubljana: Slovenska minoritska provinca sv. Jožefa, 2001, str. 315–333.

Primož Kuret: Academia philharmonicorum v Ljubljani. *Slovenska filharmonija / Academia philharmonicorum. 1701–2001*. Ljubljana: Slovenska filharmonija, 2001, str. 13–23.

Primož Kuret: Academia philharmonicorum labacensium. *Ob 300. obletnici ustanovitve Academiae philharmonicorum labacensis in 100. obletnici rojstva skladatelja Blaža Arniča*. Ljubljana: Festival, 2001, str. 22–30.

Darja Koter: Člani *Academiae philharmonicorum* in poustvarjalna praksa v Ljubljani. *Ob 300. obletnici ustanovitve Academiae philharmonicorum labacensis in 100. obletnici rojstva skladatelja Blaža Arničā*. Ljubljana: Festival, 2001, str. 36–42.

Edo Škulj: Akademija sv. Cecilije v Kamniku. *Ob 300. obletnici ustanovitve Academiae philharmonicorum labacensis in 100. obletnici rojstva skladatelja Blaža Arničā*. Ljubljana: Festival, 2001, str. 43–53.

Igor Grdina: Glasbeniki, akademiki in preganjalci. *Ob 300. obletnici ustanovitve Academiae philharmonicorum labacensis in 100. obletnici rojstva skladatelja Blaža Arničā*. Ljubljana: Festival, 2001, str. 54–60.

Darja Koter: On the role of the harpsichord in the former Gorizia, Carniola and Istria. *Das österreichische Cembalo. 600 Jahre Cembalobau in Österreich*. Tutzing: Hans Schneider, 2001, str. 427–437.

Edo Škulj: Slovenska glasba v Paglovčevem času. *Paglovčev zbornik*. Kamnik: Občina, 2001, str. 23–27.

Edo Škulj: Starejše katoliške pesmarice na Slovenskem. *Cantus Catholici a duhovná pieseň 17. storočia v srednej Európe*. Bratislava: Slavistický kabinet SAV, 2002, str. 125–132.

Edo Škulj: Orgle v uršulinski cerkvi in glasbena ustvarjalnost uršulink. *Tristo let ljubljanskih uršulink. Zgodovina samostana, njegovih šol in kulturnih dejavnosti*. Ljubljana: Družina, 2002, str. 223–241.

Darja Koter: Lutnja Andreasa Berra in likovne upodobitve glasbil v dvorcu Dornava. *Dornava. Vrišerjev zbornik*. Ljubljana: Slovensko umetnostnozgodovinsko društvo in Filozofska fakulteta, 2003, str. 341–358.

Metoda Kokole: Baroque music in Eastern Europe. Music in Slovenia. George J. Buelow: *A history of baroque music*. Bloomington: Indiana University Press, 2004, str. 429–437 in 606–610.

Metoda Kokole: The 1773 production of Piccinni's *La buona figliuola* in Ljubljana and other local traces of Italian operas in the later part of the 18th century. *Niccolò Piccinni musicista europeo*. Bari: M. Adda editore, 2004, str. 253–263.

Ivan Klemenčič: *Academia Philharmonicorum Labacensium (1701–2001) v luči glasbenega poustvarjanja na Slovenskem. 300 let, years Academia philharmonicorum Labacensium. 1701–2001*. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC, 2004, str. 17–28.

Metoda Kokole: *Academia Philharmonicorum Labacensium v evropskem okviru. 300 let, years Academia philharmonicorum Labacensium. 1701–2001*. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC, 2004, str. 29–56.

Edo Škulj: *Glasbeniki v Dolničarjevi Bibliotheci Labacensis publica. 300 let, years Academia philharmonicorum Labacensium. 1701–2001*. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC, 2004, str. 73–83.

Tomaž Faganel: *Glasbeni repertoar na Slovenskem v 18. stoletju in v prvi polovici 19. stoletja. 300 let, years Academia philharmonicorum Labacensium. 1701–2001*. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC, 2004, str. 119–129.

Darja Koter: *Janečkove orgle v Čermožišah pri Žetalah. Žetale in Žetalanci nekoč in danes. Žetale: Občina, 2004, str. 209–216*.

Tomaž Faganel: *Zur Entfaltung der Klassik im breiteren slowenischen Raum. Der Beitrag der Franziskaner aus Novo mesto. Plaude turba paupercula Franziskanischer Geist in Musik, Literatur und Kunst*. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2005, str. 351–357.

Darja Frelih: *The Franciscans on the territory of the present day Slovenia and the remains of their musical endeavours. Plaude turba paupercula Franziskanischer Geist in Musik, Literatur und Kunst*. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2005, str. 343–350.

Matjaž Barbo: Simfonije F. J. B. Dusíka med retoričnim modelom, tonalitetnim ogrodjem in tematsko invencijo. *Stoletja glasbe na Slovenskem*. Ljubljana: Festival, 2006, str. 80–91.

Metoda Kokole: Najzgodnejše opere na Slovenskem. Od Euridice (?) do začetka delovanja stanovskega gledališča. *Stoletja glasbe na Slovenskem*. Ljubljana: Festival, 2006, str. 223–247.

Metoda Kokole: The earliest operas in Ljubljana. The "Comedia Italiana in Musica" (1660) and "Il Tamerlano" (1732). *Italian opera in Central Europe*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2006, str. 51–66.

Metoda Kokole: Operne predstave v Gorici od odprtja gledališča do konca 18. stoletja. *Barok na Goriškem*. Nova Gorica: Goriški muzej, Grad Kromberk; Ljubljana: Narodna galerija, 2006, str. 137–158.

Darja Koter: Mizast klavir beneške delavnice. Dragocenost koprskega muzeja / Fortepiano a tavolo del laboratorio veneto. Rarità del museo capodistriano. *Glasbeno življenje v slovenskih obalnih mestih do 19. stoletja. Zbornik prispevkov in popis ekspozicij / Raccolta dei saggi e inventario degli oggetti esposti*. Koper: Pokrajinski muzej / Capodistria: Museo regionale, 2006, str. 80–85.

Ivano Cavallini: Antonio Tarsia, barokni skladatelj u Kopru. Ivano Cavallini: *Istarske glazbene teme i portreti od 16. do 19. stoljeća*. Pula: Čakavski sabor Žminj, 2007, str. 11–119.

Ivano Cavallini: "Čustvena glazba" i "ganutljivo kazalište". Poetika melodrama u *Opazanjima o glazbi Gianrinaldija Carlija*. *Istarske glazbene teme i portreti od 16. do 19. stoljeća*. Pula: Čakavski sabor Žminj, 2007, str. 121–151.

Ivano Cavallini: Od Gianrinalda Carlija do Tartinija: genij, oponašanje, sentimentalni i patetični stil. *Istarske glazbene teme i portreti od 16. do 19. stoljeća*. Pula: Čakavski sabor Žminj, 2007, str. 153–169.

Ivan Klemenčič: Slogovni razvoj glasbenega baroka na Slovenskem. *Slovenska glasba v evropskem okviru*. Celje – Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba, 2008, str. 73–90.

Ivan Klemenčič: Academia Philharmonicorum Labacensium (1701–2001) v luči glasbenega poustvarjanja na Slovenskem. *Slovenska glasba v evropskem okviru*. Celje – Ljubljana: Celjska Mohorjeva družba, 2008, str. 93–108.

Marijan Smolik: Bogoslužni obredi in knjige ob posvetitvi. *Stolnica sv. Nikolaja v Ljubljani. 1707*. Ljubljana: Stolna župnija sv. Nikolaja: Inštitut za zgodovino Cerkve pri Teološki fakulteti; Celje: Društvo Mohorjeva družba, 2008, str. 116–123.

Edo Škulj: Glasba ob posvetitvi stolnice. *Stolnica sv. Nikolaja v Ljubljani. 1707*. Ljubljana: Stolna župnija sv. Nikolaja: Inštitut za zgodovino Cerkve pri Teološki fakulteti; Celje: Društvo Mohorjeva družba, 2008, str. 148–165.

Darja Koter: Glasbila na stenskih poslikavah v palačah v Kopru, Izoli in Piranu. *Musica coelestis et musica profana*. Koper: pokrajinski muzej Koper, 2008, str. 49–52.

Jože Sivec: Italijanska opera v Ljubljani v obdobju klasicizma. *Opera na ljubljanskih odrih od klasicizma do 20. stoletja. Izbrana poglavja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2010, str. 11–31.

Jože Sivec: Opere na sporedih nemških gledaliških družb v Ljubljani v obdobju klasicizma. *Opera na ljubljanskih odrih od klasicizma do 20. stoletja. Izbrana poglavja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2010, str. 33–46.

KOMENTIRANE NOTNE IZDAJE

Venceslav Wratny: *Missa in B*, redakcija Aleš Nagode (Monumenta artis musicae Sloveniae, 37). Ljubljana: Muzikološki inštitut ZRC SAZU in SAZU, 2000 [i. e. 2001].

Venceslav Wratny: *Missa in A*, redakcija Aleš Nagode (Monumenta artis musicae Sloveniae, 39). Ljubljana: Muzikološki inštitut ZRC SAZU in SAZU, 2000 [i. e. 2001].

Venceslav Wratny: *Missa in G*, redakcija Aleš Nagode (Monumenta artis musicae Sloveniae, 41). Ljubljana: Muzikološki inštitut ZRC SAZU in SAZU, 2001 [i. e. 2002].

Jakob Frančišek Zupan: *Arije in dueti / Arias and duets*, redakcija Radovan Škrjanc (Monumenta artis musicae Sloveniae, 36). Ljubljana: Muzikološki inštitut ZRC SAZU in SAZU, 1999 [i. e. 2002].

Janez Krstnik Novak: *Figaro. Cantate zum Geburts- oder Namensfeste einer Mutter*, redakcija Aleš Nagode in Zoran Krstulović (Monumenta artis musicae Sloveniae, 47). Ljubljana: Muzikološki inštitut ZRC SAZU in SAZU, 2004.

Jakob Frančišek Zupan: *Te deum laudamus. Lythaniae in G. Missa ex C. Missa in B*, redakcija Radovan Škrjanc (Monumenta artis musicae Sloveniae, 38). Ljubljana: Muzikološki inštitut ZRC SAZU in SAZU, 2006.

František Josef Benedikt Dusík: *Simphonia grande in G*, redakcija Matjaž Barbo (Monumenta artis musicae Sloveniae, 52). Ljubljana: Muzikološki inštitut ZRC SAZU in SAZU, 2007.

MONOGRAFSKA DELA IN DOKTORSKE DISERTACIJE

Duška Žitko: *Giuseppe Tartini. 1692–1770*. Ljubljana: IKI, 2000.

Edo Škulj: *Cerkveni ljudski napevi 2. Starejši katoliški napevi*. Ljubljana: Družina, 2001.

Metoda Kokole (ur.): *Tartini "maestro" narodov in kulturno življenje v obalnih mestih današnje Slovenije med 16. in 18. stoletjem*. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC, 2002.

Darja Koter: *Musica coelestis et musica profana. Glasbeni motivi v likovni dediščini od severne Istre do Vremske doline / Simboli musicali nelle opere d'arte tra l'Istria Settentrionale e Val di Vreme / Musical symbols in fine arts heritage from Northern Istria to the Vreme Valley*. Koper: Pokrajinski muzej / Capodistria: Museo regionale, 2008.

Radovan Škrjanc: *"Stylus rusticanus" v cerkveni glasbi na Slovenskem od sredine 18. do sredine 19. stoletja* (doktorska disertacija; Oddelek za muzikologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani). Ljubljana, 2008.

Matjaž Barbo: *František Josef Benedikt Dusík*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete, 2009.

Edo Škulj: *Križmanova orglarska delavnica. Ob 250-letnici njegovih prvih orgel (v Ribnici)*. Ljubljana: Družina, 2010.

Matjaž Barbo: *František Josef Benedikt Dusík. The biography of an Eighteenth-century composer* (Specula spectacula, 2). Wien: Hollitzer Wissenschaftsverlag, 2011.

BIBLIOGRAFIJA O 18. STOLETJU NA SLOVENSKEM (2000–2010)

UMETNOSTNA ZGODOVINA – 1. del – domača periodika (zbrala Gašper Cerkovnik in Metoda Kemperl)

ZBORNİK ZA UMETNOSTNO ZGODOVINO

Matej Klemenčič: Od Enrica Merenga do Paola Callala: problem avtorstva kipov na oltarjih ljubljanskih kamnoseških delavnic okrog leta 1700. *ZUZ (N. vrsta)*, 2000 (izšlo 2001), 36, str. 193–211.

Matej Klemenčič: Pozabljeni Fontebasso iz Škofje Loke. *ZUZ (N. vrsta)*, 2001 [izšlo 2002], 37, str. 104–113.

Metoda Kemperl: Antependija Janeza Jurija Remba v cerkvi sv. Volbenka nad Logom pri Poljanah nad Škofjo Loko. *ZUZ (N. vrsta)*, 2001, 37, str. 98–103.

Matej Klemenčič: "Sv. Janez Nepomuk" Francesca Robbe in praški spomenik Antonija Corradinija. *ZUZ (N. vrsta)*, 2002, 38, str. 125–151.

Metoda Kemperl: Angelo Putti in Dolničarjevo poprsje v ljubljanski stolnici : arhivska potrditev atribucije. *ZUZ (N. vrsta)*, 2002, 38, str. 227–233.

Igor Weigl: Risba poznobaročnega dvorca in vrtovi v Dornavi. *ZUZ (N. vrsta)*, 2003, 39, str. 274–279.

Helena Seražin: Massarijeva prenova koprške stolnice. *ZUZ (N. vrsta)*, 2004, 40, str. 178–220.

Metoda Kemperl: Gašper Ignac Mauher – Novo ime med spodnještajerskimi baročnimi kiparji. *ZUZ (N. vrsta)*, 2005, 41, str. 218–225.

Barbara Murovec: Likovni viri za baročno stropno slikarstvo v Sloveniji. *ZUZ (N. vrsta)*, 2003, 29, str. 92–141

Matej Klemenčič: Nicolò Bambini, Johann Veit Hauckh in slika Sv. Ignacija Lojolskega v ljubljanski šentjakovski cerkvi. *ZUZ (N. vrsta)*, 2006, 42, str. 182–194.

Igor Weigl: Ignacij Marija grof Attems in slikar Johann Caspar Waginger – Clery. *ZUZ (N. vrsta)*, 2006, 42, str. 165–180.

Igor Sapač: Stavbna zgodovina dvorca Zalog pri Moravčah. *ZUZ (N. vrsta)*, 2007, 43, str. 139–175.

Enrico Lucchese: Artisti e opere del Settecento alla Narodna galerija in Lubiana: Migliori, Henrici, paroli. *ZUZ (N. vrsta)*, 2007, 43, str. 246–258.

Dubravka Botica: Projekt Johanna Fuchsa za župnu crkvu u Vurberku iz 1772. Godine: O autorstvu, predloščima i crkvama čtverolislnoḡ tipa u arhitekturi kasnobaroknog klasicizma. *ZUZ (N. vrsta)*, 2008, 44, str. 89–112.

Danko Šourek: Luka Mislej i narudžbe za zagrebačku katedralu. *ZUZ (N. vrsta)*, 2008, 44, str. 263–274.

Dejan Zadavec: Arhivski viri za baročno prenovo romarske cerkve Marija Zagorje. *ZUZ (N. vrsta)*, 2008, 44, str. 233–247.

Renata Novak Klemenčič, Matej Klemenčič: Franz Ignaz Flurer in slika sv. Dizme v Zagorju pri Pilštajnu. *ZUZ (N. vrsta)*, 2008, 44, str. 248–262.

Nina Kudiš Burić, Slikarstvo 17. i 18. stoljeća na otoku Krku: novi prijedlogi za Serafina Schöna, Francesca Pittonija in Giambattista Crosata. *ZUZ (N. vrsta)*, 2009, 45, str. 53–84.

Ines Unetič: Baročna vrtna zasnova dvorca Dornava kot ogledalo njenih ustvarjalcev. *ZUZ (N. vrsta)*, 2009, 45, str. 154–184.

Renata Komič: Po sledeh Strahlove zbirke. *ZUZ (N. vrsta)*, 2009, 45, str. 185–214.

Dejan Zadavec: Omembe slikarjev v spodnještajerskih župnijskih matičnih knjigah (do leta 1770) : I. del: Območje med Savo, Sotlo in Savinjo. *ZUZ (N. vrsta)*, 2010, 46, str. 298–315.

Vesna Kamin Kajfež: Prispevek k opusu Angela de Kosterja. *ZUZ (N. vrsta)*, 2010, 46, str. 263–271.

ACTA HISTORIA ARTIS SLOVENICA

Blaženka First: Prenos svetniškega lika iz flamske manieristične grafike v slikarstvo 17. stoletja na Slovenskem. *Acta hist. artis Slov.*, 2000, 5, str. 39–65.

Helena Seražin: Samostanska cerkev na Kostanjevici pri Novi Gorici. *Acta hist. artis Slov.*, 2000, 5, str. 67–79.

Ferdinand Šerbelj: Baročno slikarstvo na Goriškem. *Acta hist. artis Slov.*, 2000, 5, str. 109–131.

Tatjana Badovinac: Slikar Josef Ferdinand Fromiller in njegova dela v Rogatcu. *Acta hist. artis Slov.*, 2000, 5, str. 133–149.

Blaž Resman: Epilog k Francescu Robbi. *Acta hist. artis Slov.*, 2000, 5, str. 167–188.

Ana Lavrič: Načrt graškega arhitekta Josepha Hueberja za škofovsko cerkev v Gornjem Gradu. *Acta hist. artis Slov.*, 2000, 5, str. 151–166.

Ana Lavrič: Ustanavljanje umetnostnih akademij v Ljubljani na pragu 18. stoletja: statut Academiae trium Artium in Academiae incultorum. *Acta hist. artis Slov.*, 2001, 6, str. 67–82.

Helena Seražin: Romarska cerkev v Logu pri Vipavi : stavbna zgodovina od 1622 do 1759. *Acta hist. artis Slov.*, 2001, 6, str. 83–102.

Barbara Murovec: Poslikava cerkve sv. Roka nad Šmarjem pri Jelšah. *Acta hist. artis Slov.*, 2001, 6, str. 103–122.

Anica Cevc: Freske Casparja Franza Sambacha v Gornjem Gradu. *Acta hist. artis Slov.*, 2001, 6, str. 123–139.

Karin Leitner: Die Grazer Kupferstecherfamilie Kauperz und die Andachtsbildgraphik im 18. Jahrhundert. *Acta hist. artis Slov.*, 2001, 6, str. 141–165.

Ana Lavrič: Giovanni Maria Bibiena ml. in njegovi dolgovi na Kranjskem. *Acta hist. artis Slov.*, 2002, 7, str. 149–154.

Barbara Murovec: Slike Francesca Pittonija iz dvorca Haasberg. *Acta hist. artis Slov.*, 2002, 7, str. 59–69.

Raffaella Picco: Giorgio Massari e la chiesa della Beata Vergine delle Grazie a Udine. *Acta hist. artis Slov.*, 2002, 7, str. 43–58.

Blaž Resman: Bibiena in drugi arhitekti nesojenega črnuškega mostu: *Quidquid fundamento non bene posito superstruxeris corrueat*. *Acta hist. artis Slov.*, 2002, 7, str. 71–92.

Anica Cevc: Štirje letni časi in štirje temperamenti v rokokojskem koloritu fresk Antona Lerchingerja v Miljani. *Acta hist. artis Slov.*, 2002, 7, str. 93–106.

Mirjana Repanič-Braun: Autor zidnih slika u crkvi sv. Ivana na Novoj Vesi – Lerchinger ili Archer? *Acta hist. artis Slov.*, 2002, 7, str. 107–122.

Helena Seražin, Matej Klemenčič: I contratti di garzonato degli scultori, lapicidi e intagliatori veneziani (I). *Acta hist. artis Slov.*, 2002, 7, str. 167–187.

Barbara Murovec: Freske in slikane tapete v dvorcu Röthelstein pri Admontu: Fromillerjevo delo na avstrijskem Štajerskem. *Acta hist. artis Slov.*, 2003, 8, str. 109–124.

Blaž Resman: Mački. *Acta hist. artis Slov.*, 2003, 8, str. 85–108.

Helena Seražin, Matej Klemenčič: I contratti di garzonato degli scultori, lapicidi e intagliatori veneziani (II). *Acta hist. artis Slov.*, 2003, 8, str. 193–210.

Barbara Murovec: Ikonografska analiza smledniških fresk in likovni viri zanje: Eustachius Gabriel med Augsburgom in Dunajem. *Acta hist. artis Slov.*, 2004, 9, str. 117–135.

Barbara Murovec: Vorauske pasijonske slike: Johann Caspar Wageringer in štajersko baročno slikarstvo. *Acta hist. artis Slov.*, 2005, 10, str. 65–80.

Helena Seražin: Bernardijev relief na Massarijevem oltarju Beata Vergine delle Grazie v Vidmu. *Acta hist. artis Slov.*, 2004, 9, str. 87–95.

Helena Seražin, Matej Klemenčič: I contratti di garzonato degli scultori, lapicidi e intagliatori veneziani (III). *Acta hist. artis Slov.*, 2004, 9, str. 185–204.

Monika Osvald: Grof Rudolf Coronini Cronberg in Kojsko v Goriških Brdih. *Acta hist. artis Slov.*, 2004, 9, str. 97–116.

Matej Klemenčič: Nicola Grassi in izgubljene slike z gradu Mirna. *Acta hist. artis Slov.*, 2004, 9, str. 71–85.

Ana Lavrič: Delo švedskega slikarja Augustina Dahlsteena za ljubljanskega generalnega vikarja Karla Peera. *Acta hist. artis Slov.*, 2005, 10, str. 81–93.

Anica Lavrič, Jasna Horvat: Poskus identifikacije in atribucije škofovskega portreta iz zbirke Narodnega muzeja Slovenije v Ljubljani: ali gre za portret ljubljanskega škofa Ernesta Amadeja Attemsa izpod čopiča Casparja Franza Sambacha? *Acta hist. artis Slov.*, 2005, 10, str. 177–188.

Blaž Resman: Še o nekaterih baročnih kamnitih oltarjih. *Acta hist. artis Slov.*, 2005, 10, str. 43–63.

Herbert Haupt: Flämische und niederländische Künstler am Wiener Kaiserhof im 17. und 18. Jahrhundert im Überblick. *Acta hist. artis Slov.*, 2006, 11, str. 31–46.

Helena Seražin: Marijin oltar v santuario dell'Apparizione di S. Vio na Pellestrini : Giovanni Battista Mazzoleni (1699–1769) – kipar in štukater? *Acta hist. artis Slov.*, 2009, 14, str. 145–160.

Barbara Murovec, Jana Zapletalová: Delo Janeza Andreja Straussa na Moravskem. *Acta hist. artis Slov.*, 2009, 14, str. 161–166.

Blaž Resman: Neznani Robba v Pazinu. *Acta hist. artis Slov.*, 2007, 12, str. 159–165.

Ana Lavrič: "Štiri fakultete" v ljubljanski Semeniški knjižnici : prispevek k ikonografski interpretaciji Quaglieve poslikave. *Acta hist. artis Slov.*, 2007, 12, str. 167–179.

Ana Lavrič: "Virtuti et musis". Karlov plemiški kolegij v Ljubljani na Dolničarjevih risanih medaljah. *Acta hist. artis Slov.*, 2008, 13, str. 41–65.

Luka Vidmar: Aleš Žiga Dolničar v Rimu leta 1707 in 1708: *Acta hist. artis Slov.*, 2008, 13, str. 67–81.

Blaž Resman: Nekaj arhivskega gradiva o baročnih kiparjih v Krškem. *Acta hist. artis Slov.*, 2008, 13, str. 95–117.

Damir Tulić: Prilozi za Jacopa Contierija i Giuseppea Bernardia. *Acta hist. artis Slov.*, 2008, 13, str. 83–107.

Alessandro Quinzi: Umetniška naročila Andreja grofa Porcie v Gorizi. *Acta hist. artis Slov.*, 2008, 13, str. 137–143.

Daša Pahor: Spomeniki na območju Slovenije v risbah Leopolda barona Stadla. *Acta hist. artis Slov.*, 2008, 13, str. 159–189.

Ana Lavrič: Svetniški zavetniki vojvodine Kranjske v 17. in 18. stoletju: kulturnozgodovinska in ikonografska predstavitev. *Acta hist. artis Slov.*, 2009, 14, str. 51–84.

Ana Lavrič: Portret knezoškofa Adama Friedricha von Seinsheima pri novomeških frančiškanih. *Acta hist. artis Slov.*, 2010, 15, str. 139–148.

Matej Klemenčič: Nekaj novosti o delu beneškega baročnega kiparja Jacopa Contierija (in notica o Francescu Cabianci). *Acta hist. artis Slov.*, 2010, 15, str. 39–50.

VARSTVO SPOMENIKOV

Igor Weigl: Zidava in opremljanje dvorca Novo Celje sredi 18. stoletja. *Vars. spomenikov*, 2003, 40, str. 73–102.

Matej Klemenčič: Kopiranje Robbovega vodnjaka – nekaj pripomb. *Vars. spomenikov*, 2003, 40, str. 149–164.

Nataša Polajnar Frelih: Stenske poslikave v sobi z ogelnima pomoloma v drugem nadstropju Lovrečeve utrdbe v stiškem samostanu. *Vars. Spomenikov*, 2004, 41, str. 44–53.

Mateja Neža Sitar: Edini Quagliov (avto)portret in posledice obnov. *Vars. spomenikov*, 2008, 44, str. 86–115.

Vanja Prohinar: Stolna cerkev Marijinega vnebovzjetja v Kopru. Stavba zgodovina in pregled obnove južne stene. *Vars. spomenikov*, 2008, 44, str. 136–169.

ARGO

Nataša Polajnar Frelih: Lesen polihromiran oltarček in glavni oltar pri ljubljanskih frančiškanih. *Argo*, 43/1, 2000, str. 75–79.

Darja Srebnik, Nataša Polajnar Frelih: Na novo odkrita Antona Mihaela Fayenza. *Argo*, 44/1, 2001, str. 35–37.

Tatjana Badovinac: Vstali Kristus in dvanajst apostolov – jedkanice Josefa Ferdinanda Fromillerja. *Argo*, 44/1, 2001, str. 38–43.

Metoda Kemperl: Baročne in v baroku češčene milostne podobe na Gorenjskem in v Ljubljani. *Argo*, 2010, 53/2, str. 18–37.

UMETNOSTNA KRONIKA

Ana Lavrič: Najdeni Sv. Miklavž Pietra Liberija. *Umet. kron.*, 2004, [Št.] 3, str. 2–5.

Robert Peskar: Grajska kapela Petra Pavla Glavarja na Lanšprežu in njena obnova. *Umet. kron.* 2, 2004, str. 2–9.

Barbara Murovec: Quaglieve oltarne slike v ljubljanski stolni cerkvi. *Umet. kron.*, 2005, 7, str. 2–5.

Marjeta Ciglencečki: Prenova gradov v Avstriji in v Sloveniji: Schlosshof in Dornava. *Umet. kron.*, 2005, 9, str. 19–23.

Mateja Sitar: Portret ljubljanskega škofa Žiga Krištofa Herbersteina (1644–1716) iz benediktinskega samostana sv. Petra v Perugii. *Umet. kron.*, 2006, 13, str. 2–9.

Matej Klemenčič: Robbov relief Kristus izroča ključe sv. Petru na prižnici zagrebške stolnice. *Umet. kron.*, 2007, 15, str. 2–7.

Ana Lavrič: Jožef Dominik Lamberg namesto Karla Janeza Herbersteina. *Umet. kron.*, 2006, 12, str. 2–8.

Ana Lavrič: Identifikacija škofovskega portreta iz zbirke Narodnega muzeja Slovenije. *Umet. kron.*, 2006, 11, str. 8–11.

Ana Lavrič: Sv. Miklavž Pietra Liberija : "vojna podob" za tron v velikem oltarju ljubljanske stolnice. *Umet. kron.*, 2007, 17, str. 6–12.

Ana Lavrič: Luyckxove replike škofovskega portreta in problem identifikacije. *Umet. kron.*, 2007, 14, str. 2–6.

KRONIKA. ČASOPIS ZA SLOVENSKO KRAJEVNO ZGODOVINO

Zdenka Bonin: Koprski samostan svete Klare. *Kronika* 51, 2003, str. 121–150.

Alenka Kolšek: Razsvetljenska krajina Žige Zoisa na Brdu. *Iz zgodovine Brda pri Kranju, Kronika* 52, št. 2, 2004, str. 157–166.

Gojko Zupan: Arhitektura dvorca Brdo pri Kranju. *Iz zgodovine Brda pri Kranju, Kronika* 52, št. 2, 2004, str. 201–210.

Vesna Bučić: Brdski interierji v preteklosti in sedanjosti. *Iz zgodovine Brda pri Kranju, Kronika* 52, št. 2, 2004, str. 211–224.

Maja Lozar Štamcar: Pohištvo 18. stoletja na gradu Strmol. *Iz zgodovine gradu Strmol na Gorenjskem, Kronika* 54, št. 2, 2006, str. 275–284.

Damir Globočnik: Slikarska zbirka v gradu Strmol. *Iz zgodovine gradu Strmol na Gorenjskem, Kronika*, 54, št. 2, 2006, str. 303–316.

Blaž Resman: Kiparska oprema na Strmolu. *Iz zgodovine gradu Strmol na Gorenjskem, Kronika*, 54, št. 2, 2006, str. 317–326.

Anja Dular: Dunajski tiskar, založnik in knjigotržec Johann Thomas Trattner in slovenski knjižni trg 18. stoletja. *Kronika* 55, 2007, št. 1, str. 1–12.

Metoda Kemperl: Fuchsov načrt za dvorec Slivnica pri Mariboru. *Kronika*, 55, št. 1, 2007, str. 13–16.

Ana Lavrič: Materialni in duhovni dobitki srečolova za dokončanje ljubljanske stolnice. *Kronika* 53, 2005, št. 2, str. 141–148.

Boris Golec: Meščanska naselja Vipavske in njihove posebnosti do konca fevdalne dobe. *Kronika* 55, 2007, št. 2, str. 201–230.

Ana Lavrič: Svetniški zavetniki ljubljanskih baročnih akademij in društev. *V zlatih črkah v zgodovini: razprave v spomin Olgi Janša-Zorn, Kronika*, 57, 2009, str. 301–316.

Barbara Murovec: Poslikava baročne grajske kapele sv. Janeza Nepomuka na Tuštanju. *Iz zgodovine gradu Tuštanj pri Moravčah, Kronika*, 57, št. 2, 2009, str. 395–404.

Nika Leben: Oris stavbne zgodovine gradu Tuštanj skozi prenovo. *Iz zgodovine gradu Tuštanj pri Moravčah, Kronika*, 57, št. 2, 2009, str. 295–308.

Maja Lozar Štamcar: Stanovanjska oprema dvorca Tuštanj v prvi polovici 18. stoletja. *Iz zgodovine gradu Tuštanj pri Moravčah, Kronika*, 57, št. 2, 2009, str. 315–324.

Damir Globočnik: Slike in grafike v dvorcu Tuštanj. *Iz zgodovine gradu Tuštanj pri Moravčah, Kronika*, 57, št. 2, 2009, str. 347–356.

Mateja Kos: Steklo in keramika na gradu Tuštanj. *Iz zgodovine gradu Tuštanj pri Moravčah, Kronika*, 57, št. 2, 2009, str. 365–372.

Jure Volčjak: Bela krajina v vizitacijskih zapisnikih goriškega nadškofa Karla Mihaela Attemsa (1752–1774). *Iz zgodovine Bele krajine, Kronika*, 58, št. 3, 2010, str. 729–752.

Ana Lavrič: Kult in likovne upodobitve sv. Jožefa, zavetnika Kranjske, pri ljubljanskih diskalceatih. *Kronika* 58, št. 2, 2010, str. 383–400.

BILTEN SLOVENSKEGA UMETNOSTNOZGODOVINSKEGA DRUŠTVA

Renata Komič: Po sledih Strahlove zbirke. Bilten SUZD
[Elektronski vir], 1–2 (februar–april), 2009
[<http://www.suzd.si/bilten/arhiv/bilten-suzd-1-2-2009/30-raziskave/17-renata-komi-po-sledih-strahlove-zbirke>]

Vesna Kamin Kajfež: Nova slika Angela de Costerja. *Bilten SUZD*
[Elektronski vir], 5–7 (december–april), 2009/2010
[<http://www.suzd.si/bilten/arhiv/bilten-suzd-5-7-2009-2010/67-raziskave/192-vesna-kamin-kajfe-nova-slika-angela-de-costerja>]

Tatjana Badovinac: Antependij in postna slika Antona Postla na Vrhu nad Boštanjem. *Bilten SUZD* [Elektronski vir], 8 (junij), 2010
[<http://www.suzd.si/bilten/arhiv/bilten-suzd-8-2010/72-raziskave/213-tatjana-badovinac-antependij-in-postna-slika-antona-postla-na-vrhu-nad-botanjem>]

**ANNALES. ANALI ZA ISTRSKE IN MEDITERANSKE ŠTUDIJE.
SERIES HISTORIA ET SOCIOLOGIA**

Vesna Kamin: Piranski sliki Angela de Costerja. *Annales*, 18, št. 1, 2008, str. 41–49.

Darko Likar: Arhitektura in razvoj obeh koprskih obzidij. *Annales*, 18, št. 1, 2008, str. 313–340.

Darko Likar: Arhitektura cerkva nad mestnimi vrati notranjega obzidja v kopru in oratorija sv. Jakoba nad Poljskimi vrati v Piranu, *Annales*, 20, št. 2, 2010, str. 277–300.

Paolo Goi: Prispevek k beneškemu kiparstvu 17. in 18. stoletja. *Annales*, 20, št. 2, 2010, str. 301–330.

Alessandro Quinzi: Oltarna slika Francesca Pavone za cerkev sv. Trojice v Čepiću. *Annales*, 20, št. 2, 2010, str. 357–362.

Vesna Kamin Kajfež: Franc Kavčič (Caucig) in egiptomanija. *Annales*, 20, št. 2, 2010, str. 363–372.

ČASOPIS ZA ZGODOVINO IN NARODOPISJE

Jože Curk: Ormoško gradbeništvo med renesanso in historicizmom. *ČZN* 72, NV 37, 2001, št. 1–2, str. 287–296.

Metoda Kemperl: Načrt Jožefa Hofferja za prezidavo župnišča v Hočah. *ČZN* 72, NV 37, 2001, št. 1–2, str. 279–286.

Anica Cevc: Dela Johanna Lucasa Krackerja v Sloveniji. *ČZN* 72, NV 37, 2001, št. 1–2, str. 23–42.

Jure Mikuš: Metzingerjevi sliki svetega Jerneja. *ČZN* 72, NV 37, 2001, št. 1–2, str. 43–58.

Vinko Škafar: Nekdanji kapucinski samostan na Ptujju (1615–1786). *ČZN* 75, NV 40, 2004, št. 2–3, str. 267–288.

Jože Curk: Topografska analiza urbanega razvoja Maribora med koncem 18. in začetkom 20. stoletja. *ČZN* 76, NV 41, 2004, št. 1–2, str. 23–40.

STUDIA HISTORICA SLOVENIAE

Jože Curk: O rezultatih topografske analize mariborske mestne okolice. *SHS* 5, 2005, št. 1–2–3, str. 629–641.

Andrej Hozjan: Mariborsko mesto med 16. in 18. stoletje. *SHS* 6, 2006, št. 2–3, str. 309–323.

Jože Curk: O urbani zgodovini Maribora do konca 18. stoletja. *SHS* 6, 2006, št. 2–3, str. 325–332.

ACTA HISTRIAE

Ivan Likar: Liturgija v Kopru in v vsej škofiji v 18. stoletju. *Acta Histriae* 9, 2001, št. 1, str. 179–200.

Zdenka Bonin: Oris razvoja koprskih bratovščin v času Beneške republike, s posebnim poudarkom na bratovščini Svetega Antona opata puščavnika. *Acta Histriae* 9, 2001, št. 2, str. 357–388.

ARHIVI. GLASILO ARHIVSKEGA DRUŠTVA IN ARHIVOV SLOVENIJE

Damjan Hančič: Kronika in nekrolog loškega samostana klaris – 18. stoletje. *Arhivi* 26, 2003, št. 2, str. 315–328.

Mateja Sitar: Zapuščina ljubljanskega škofa Žiga Krištofa Herbersteina (1644–1716) v benediktinskem samostanu sv. Petra v Perugii. *Arhivi* 30, 2007, št. 1, str. 97–109.

Ana Lavrič: Ljubljanske baročne bratovščine in njihovo umetnostno naročništvo, Jezuitske kongregacije. *Arhivi*, 2010, letn. 33, št. 2, str. 251–286.

LOŠKI RAZGLEDI

France Golob: Karl Jožef Prenner – loški muzealec ter njegove zgodovinske, topografske in umetnostnozgodovinske razprave. *Loški razgledi* 50, 2003, str. 55–76.

Janez Markič: Dr. Gregorij Karbonarij (Voglar, Oglar) de Wiesenegg: (12. 3. 1651–2. 2. 1717). *Loški razgledi*, 52, 2005, str. 39–46.

Alojzij Pavel Florjančič: Bratje kapucini v Škofji Loki 1706–2006. *Loški razgledi*, 53, 2006, str. 81–83.

Marijan Zadnikar: Veduta Škofje Loke v Freisingu. *Loški razgledi*, 53, 2006, str. 201–203.

Darko Likar: Nova odkritja na Loškem gradu ob prenovi starega vhoda. *Loški razgledi*, 55, 2008, str. 61–76.

France Štukl: Umetnostnozgodovinska zbirka Edvarda in Karla Strahla. *Loški razgledi*, 56, 2009, str. 110–126.

Aleksander Igličar, Pavel Toplak: Restavriranje oltarjev v cerkvi sv. Miklavža na Godešiču. *Loški razgledi*, 56, 2009, str. 293–300.

France Štukl: Hišni lastniki v Škofji Loki in predmestjih sredi 18. stoletja. *Loški razgledi*, 57, 2010, str. 19–48.

Barbara Sterle Vurnik: Umetnostna zbirka kot razprta in fleksibilna časovna kapsula. *Loški razgledi*, 57, 2010, str. 243–248.

GORIŠKI LETNIK. ZBORNIK GORIŠKEGA MUZEJA

Monika Osvald: Christoph Tausch/Andrea Pozzo in jezuitska cerkev sv. Ignacija v Gorici. *Goriš. letn.*, 1998/1999, [št.] 25/26, str. 145–162.

Ana Sirk Fakuč: Restavriranje slike sv. Matija iz Slapa pri Vipavi. *Goriš. letn.*, 30/31, 2003–2004, str. 373–382 (slika iz 16. stoletja verjetno preslikana v 18.).

Alessandro Quinzi: Giulio Quaglio na Goriškem. Oltarna slika kapele Lantierijevega dvorca v Vipavi. *Goriš. letn.*, 30/31, 2003–2004, str. 367–372.

Ferdinand Šerbelj: Portreti goriških Attemsov v zbirkah Narodne galerije v Ljubljani. *Goriš. letn.*, 30/31, 2003–2004, str. 357–366.

Ana Sirk Fakuč: Baročna slika poklona sv. Treh kraljev, konserviranje in restavriranje. *Goriš. letn.*, 32, 2008, str. 69–76.

ZBORNİK SOBOŠKEGA MUZEJA

Ferdinand Šerbelj: Slikar Jožef Digl in njegova oltarna slika Sv. Karel Boromejski časti križanega. *ZSM*, 2005, 8, str. 263–266.

Franc Obal: Prispevki k raziskavam sakralne umetnosti v Pomurju. *ZSM*, 2005, 8, str. 267–293.

KRANJSKI ZBORNİK

Nika Leben: Cerkev sv. Nikolaja v Spodnjih Bitnjah od antike do baroka. *Kranjski zbornik*, 2000, str. 23–34.

Nataša Koruza: Grajska vrtnoarhitekturna dediščina na širšem območju Kranja. *Kranjski zbornik*, 2010, str. 148–159.

IDRIJSKI RAZGLEDI

Janez Kavčič: Sakralna likovna dediščina v Idriji. *IR* 2003, 48/1, str. 52–61.

Klemen Pust: Dva bisera idrijske sakralne umetnosti. *IR* 2003, 48/1, str. 62–71.

Fedja Košir: Razvoj industrijske in arhitekturne dediščine Idrije. *IR* 2006, 51/1–2, str. 8–20.

Miha Mlinar, Janez Rupnik: Arheološke raziskave z območja cerkve sv. Barbare v Idriji. *IR* 2008, 53/1–2, str. 96–117.

Simona Kermavnar: V Cerknem še ena – tretja – slika avstrijskega slikarja Johanna Carla von Reslfelda v Sloveniji. *IR* 2009, 54/1, str. 40–48.

KAMNIŠKI ZBORNIK

Metoda Kemperl: Cerkev sv. Jožefa na Žalah v Kamniku. *Kamniški zbornik XV*, 2000, str. 76–85.

Marko Lesar: Nagrobna plošča plemiča Janeza Jakoba Wiederkehrja z Wiedersbacha. *Kamniški zbornik XVII*, 2004, str. 95–99.

Damjan Hančič: Iz vsakdanjega življenja mekinjskih klaris v 17. in 18. stoletju. *Kamniški zbornik XVII*, 2004, str. 101–112.

Ferdinand Šerbelj: Bambinijeve oltarne slike v Komendi in o drugih njegovih delih pri nas. *Kamniški zbornik XX*, 2010, str. 247–260.

RAST. REVIJA ZA LITERATURO, KULTURO IN DRUŽBENA VPRAŠANJA

Maja Žvanut: Grad Grm in Mordaksi. *Rast*, L. XII, št. 2 (74), april 2001, str. 195–203.

Helena Ložar-Podlogar: Pozabljena cerkev sv. Ane na Grabnu. *Rast*, L. XII, št. 3–4 (75–76), julij 2001, str. 320–330.

Maja Lozar Štamcar: Stanovanjska oprema gradu Grm v 18. stoletju. *Rast*, L. XVI, št. 6 (102), december 2005, str. 593–597.

Mitja Sadek: Latinščina na stavbah in spomenikih Novega mesta. *Rast*, L. XIX, št. 5 (119), oktober 2008, str. 392–399.

Mitja Sadek: Latinski napisi v Novem mestu. *Rast*, L. XIX, št. 6 (120), december 2008, str. 542–547.

Mateja Kambič: Sprehod skozi kartografsko zbirko knjižnice Mirana Jarca Novo mesto. *Rast*, L. XX, št. 2 (122), april 2009, str. 207–212.